



Jozi, Zeinab; Abdi, Sajedeh; Shadi, Sornaz (2022). Study of the world scientific output trends in the field of social services of public libraries in Scopus database with Scientometrics approach. *Journal of Knowledge-Research Studies*, 1 (1), 93-118.

DOI: 10.22034/jkrs.2021.47101.1003

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_14079.html

The paper is an open access and licensed under the Creative Commons CC BY NC license.



Study of the World Scientific Output Trends in the Field of Social Services of Public Libraries in Scopus Database with Scientometrics Approach

Zeinab Jozi¹, Sajedeh Abdi^{2*}, Sornaz Shadi³

Received: July, 21, 2021;

Accepted: October, 2, 2021

Abstract

Purpose: The purpose of this study is to analyze the research indexed in the Scopus database, related to the field of social services of public libraries from 1939 to 2020.

Methodology: This research is an applied study that has been done by the library and Scientometrics methods. The research community consists of 1465 articles in English. Excel software, descriptive statistics (frequency distribution) were used to analyze the data, and VOS-Viewer, Pajek, Ucinet and Net Draw were used to draw the maps.

Findings: The highest growth trend of scientific productions was recorded in 1979-1983 with 3%, and the lowest growth trend was recorded in the period 2019-2020 with 0.61%. The University of Maryland is the most active organization with 28 degrees. In scientific production, the United States alone is at the top with 37%. According to the most frequent words, the main concepts were classified into five clusters.

Conclusion: The 81-year period showed that the scientific production of social services in public libraries has been increasing. Among domestic universities, Shahid Beheshti University of Medical Sciences is in a better position than other domestic universities. "The role of the public library", "Citizens' social participation", "Media literacy and information literacy", "Social capital" and "Scientific communication" are the thematic clusters of research in this field.

Value: This is the first research with a quantitative approach that seeks to investigate research in the field of public library social services that can be useful for policymakers in the area of public library social services.

Keywords: Social Services; Public Libraries, Scopus;

¹. MSc, Scientometrics, Shahed University, Tehran, Iran

². Research Assistant, Policy Evaluation and Science, Technology and Innovation Monitoring Department, National Research Institute for Science Policy (NRISP), Tehran, Iran (Corresponding Author) abdi@nrisp.ac.ir

³. MSc, Scientometrics, Shahed University, Tehran, Iran)

Extended Abstract

Introduction

Libraries, as a democratic institution, are commissioned to provide the necessary information and also free and full access to the library for all citizens. Some libraries have devised some programs for doing the social services for people that these programs are not unrelated to the values, librarianship goals, and promoting of social justice (Hines, 2015). Looking at the library as a place to gather and build small local communities is regarded as playing a social role of public libraries (Aabø, 2005; Scott, 2011). The Library, as the third place, after home and school, is a space to meet people, to get to know each other, to chitchat and logical discussions or informal gatherings (Aabø, 2005; Audunson, & Vårheim, 2010). On the other hand, to adapt and advance public libraries with new technologies, new needs of users, and new public policies, the term "smart library" was coined to identify resources by the database (Schöpfel, 2018; Gupta & et al., 2020).

Purpose

The main goal of this study is to analyze the research indexed in the Scopus Database, related to the field of social services of public libraries, from 1939 to 2020. Sub-objectives include examining the growth rate of scientific productions, identifying the top organizations and countries, co-authors network of authors, recognizing the most important words of each cluster of the research topic and structural relationship between them, and identifying the most important thematic clusters of scientific outputs in the field of social services of public libraries



Journal of
Knowledge-Research Studies
(JKRS)

Vol. 1

Issue 1

Serial Number 1

2022

Methodology

This research is an applied study that has been done by using of documentary method and scientometrics techniques. The research community of all scientific products indexed in the field of social services of the public library from 1939 to 2020 has been recorded in Scopus Database. In this research, the bibliometric method has been used to collect data. First, the relevant keywords were identified, and the search was performed using Boolean operators and shortening phrases. Finally, on August 9, 2021, 1465 scientific productions were retrieved and entered into Excel software. To make the matrix of practical cooperation of countries and authors, the matrix of their scientific cooperation was created using pajek software. Using Bibexcel software, the organization names and keywords were extracted. In this study, Pajek UciNet, VOSviewer , and Net Draw softwares were used to draw the co-authorship map of the authors and organizations, and also the co-occurrence of words and UciNet software was used in calculating the information related to macro and micro indicators of the network, and Excel software was used to calculate the growth rate of scientific products and to estimate the share of each country in scientific products

Findings

According to the findings related to the trend of the scientific production in the field of social services of public libraries, the process of public libraries, it was determined that the process of scientific output of this field during 1968 - 1968 was fragile and only four documents have been produced. Since then, scientific production has been had a positive trend and has consistently been increased, and the most scientific production has been released during 2014 - 2018. Also, the average growth rate in each five years has been equal to 0.73%. Universities in the world and Iran have performed very poorly in terms

of scientific cooperation in the field of public libraries services, and there is little motivation to cooperate with organizations at the national and international levels. Figure 2 shows the network of scientific cooperation between countries. The United States is at the center of the map, and with 17 links (collaboration) and 40 link strengths, it is the top country in the network and has the most international participation and the highest network centrality.

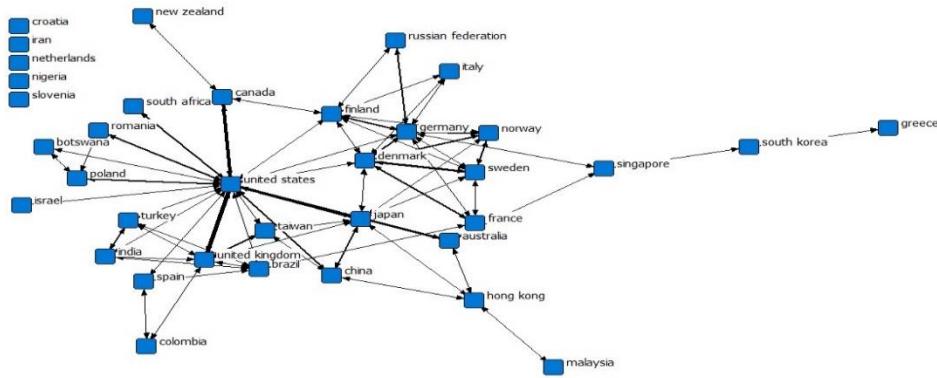


Figure 1: Map of scientific cooperation of countries in the field of social services of the public library

Also, in the co-authorship network, Bertot with 22, Jaeger with 18, and McClure with 12 documents are among the most influential researchers in the field of public libraries services, still, the ranking index in the co-authorship network shows the very low tendency of authors in co-authorship with other people. Also, a co-occurrence network of words consists of 5 clusters, 135 nodes, 16906 the overall link strength, and 3127 links. In Figure 2, locating the node of the "Social Network" and "Space" node near the node indicates the importance of the two terms and their relationship, and the location of the "Health" node means its distant link with the Public Library concept.



Vol. 1

Issue 1

Serial Number 1

2022

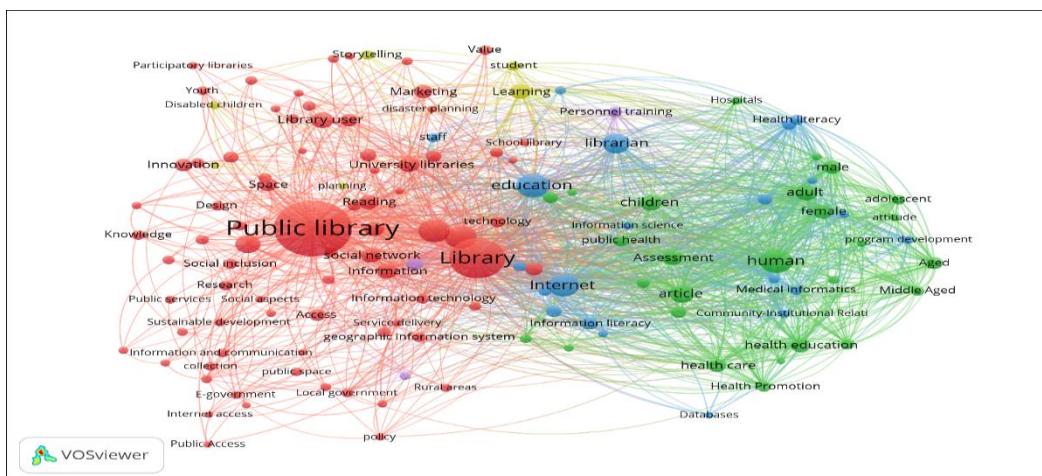


Figure 2: word co-occurrence map in the field of social services of public libraries

According to the majority of frequently used words, the main concepts of clusters were examined under the titles of "role of the public library", "citizens' social participation", "media literacy and information literacy", "social capital", and "scientific communication".

Conclusion

The main goal of the public library in social participation is to reach a developed and transcendent society, and accordingly, its role is to raise public awareness and promote culture. The position of information literacy skills as one of the apparent requirements of today's information society should be studied in the documents of the public libraries institution in the country. Emphasis and attention to information literacy skills in public libraries will be the basis for realizing one of the essential values and goals, which is to participate in literacy and lifelong learning and facilitate the knowledge cycle. Public library librarians can achieve the highest level of creativity and organizational efficiency by promoting social capital, because strengthening the spirit of creativity and innovation among librarians can pave the way for providing new and valuable services to libraries clients that will lead to high user satisfaction. Librarians of public libraries should also take on another role according to their relationship with a wide range of people, in addition to their main role, which is to meet the information needs of clients and provide appropriate information resources based on their needs.

Value

This research aims to help improve the understanding of prevailing intellectual tendencies and discourses in this field. Utilizing various scientometric indicators, this effort reveals multiple aspects of scientific and research performance in public libraries social services, identifies strengths and weaknesses, and paves the precise way for policymaking and decision making. This method can be effective in facilitating the recognition of the social services field in public libraries and identifying types of services. Therefore, the present study analyzes the scientific outputs of researchers in the area of social services of public libraries through scientometric research.

References

- Aabø, S. (2005). Valuing the benefits of public libraries. *Information Economics and Policy*, 17(2), 175-198. <https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2004.05.003>
- Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science Research*, 32(1), 16-26. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.07.008>
- Ahmadi, H.; Kokabi, M. (2015). Co-word analysis: a study on the links and boundaries between information and knowledge management according to Iranian press authors. *Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IRANDOC)*; 30 (3):647-676.
- Ardanuy, J. (2012). Scientific collaboration in Library and Information Science viewed through the Web of Knowledge: The Spanish case. *Scientometrics*, 90(3), 877-890. <https://doi.org/10.1007/s11192-011-0552-1>
- Ashiq, M., Rehman, S. U., Muneeb, D., & Ahmad, S. (2021). Global research on library service quality: a bibliometric analysis and knowledge mapping. *Global Knowledge, Memory and Communication*. <https://doi.org/10.1108/GKMC-02-2021-0026>
- Ball, R., Tunger, D. (2006). Bibliometric analysis – A new business area for information professionals in libraries? *Scientometrics*, 66(3): 561–577. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0041-0>
- Chaputla, A. H., Mapulanga, P. M. (2016). Provision of library Services to People with disabilities in Malawi. *South African Journal of Librarian and Information Science*. 82(2):1-10. <https://journals.co.za/doi/abs/10.7553/82-2-1619>
- Cohen et al. (2014). *The library of the future: junction of knowledge, contact and culture*, SIOB.



Journal of
Knowledge-Research
Studies
(JKRS)

Vol. 1

Issue 1

Serial Number 1

2022



- Goulding, A. (2009). Engaging with community engagement: public libraries and citizen involvement. *New Library World*, 110(1/2), 37-51. <https://doi.org/10.1108/03074800910928577>.
- Gupta, T., Tripathi, R., Shukla, M. K., & Mishra, S. (2020). Design and development of IoT based smart library using line follower robot. *Int. J. Emerg. Technol.*, 11(2), 1105-1109.
- Heshmati, B., Hashempour, L., Saberi, M. K., Fattah, A., & Sahebi, S. (2020). Global Research Trends of Public Libraries from 1968 to 2017: A Bibliometric and Visualization Analysis. *Webology*, 17(1).
- Hines, S.S. (2015). Connecting Individuals with Social Services: The Library's Role. Missoula College Library, University of Montana, Missoula, U.S.A. pp. 1-9.
- Howard, H.A., Zwicky, D., & Margaret, P. (2018). Academic libraries support cross-disciplinary innovation and entrepreneurship. *Library and Information Science*, 6 (1), 1-9.
- Iran public libraries foundation. (2010). Order book Explaining the components of the vision of the public libraries of the country on the horizon of Iran 1404; Iran public libraries foundation.
- Janavi E, Abdi S. (2021). Scientometric analysis of scientific outputs in the field of media and information literacy. *CJS*; 8 (1):10-21.
- Karimi, R., Heidarnia, Z. (2019). Sciences and Techniques of Information Management, 5(3), 157-185. doi: 10.22091/stim.2019.1492 .
- Kelly, T. (1966). *Early Public Libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850*. London: Library Association; p. 94.
- Keshvari, M.; Hemmati, Z. (2019). Mapping Scientific Outputs of Public Libraries Using Co-word Network Analysis. *Research on Information Science & Public Libraries*. *Research on Information Science and Public Libraries*, 24(4): 545-568.
- Khumalo, C. N. Nwone, S. A. (2021). A bibliography on users' perception and expectation of services and facilities in public libraries. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*
- Kowalski, G. (2011). *Information retrieval architecture and algorithms*. Springer Science & Business Media.
- Linhartová, V., & Stejskal, J. (2017). Public libraries' services and their economic evaluation. Scientific papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration. 41/2017.
- Melton, J. V. H. (2001). "Reading publics: transformations of the literary public sphere". *The rise of the public in Enlightenment Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 104–109. ISBN 9780511019074. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511819421>.
- Oldenburg, Ray (2000). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories about the "Great Good Places" at the Heart of Our Communities*. New York: Marlowe & Company.
- Paliwal, S. (2015). Scientometric Analysis of Annals of Library and Information Studies (ALIS): 2009-201. *International Journal of Research in Library Science*, 1(1): 8-19.
- Polderman, M., Hans van Duijnhoven, Fransje School MA, and Frank Huysmans. (2014). "Community Building for Public Libraries in the 21st Century: Examples from the Netherlands." IFLA Public Libraries Satellite Conference, Library of Birmingham, UK. August 13.
- Saberi, M. k.; Barkhan, S., Hamzehei, R. (2019). A Bibliometric Study and Visualization of Library Philosophy and Practice during 1998-2018. *Library Philosophy and Practice*, 2565: 1-18.
- Schöpfel, J. (2018). Smart libraries. *Infrastructures*, 3(4), 43.
- Scott, R. (2011). The role of public libraries in community building. *Public Library Quarterly*, 30(3), 191-227. <https://doi.org/10.1080/01616846.2011.599283>
- Shu, Z., Jiang, Y., Liu, J., & Wang, M. (2021). Analysis of Mobile Push Service Model of Smart Library Based on Big Data. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1883, No. 1, p. 012055). IOP Publishing.

-
- Singh, S., & Kataria, S. (2018, February). Bibliometric analysis of the Proceedings of the Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS) A Study. In *2018 5th International Symposium on Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS)* (pp. 386-391). IEEE.
- Soheili, F., Osareh, F. (2013). Concepts of Centrality and Density in Scientific and Social Networks. National Studies on Librarianship and Information Organization, 24(3), 92-108.
- Thorhauge, J. (2002). “*Danish Library Policy: A selection of recent articles and papers*”. Copenhagen: Danish National Library Authority. pp. 5-6. ISBN (electronic): 87-91115-24-8.



Journal of
Knowledge-Research
Studies
(JKRS)

Vol. 1

Issue 1

Serial Number 1

2022



جوزی، زینب؛ عبدالی، ساجده؛ شادی، سورناز (۱۴۰۰). بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس با رویکرد علم‌سنجدی. نشریه مطالعات دانش پژوهی، ۱(۱): ۹۳-۱۱۸.

DOI: 10.22034/jkrs.2021.47101.1003

URL: https://jkrs.tabrizu.ac.ir/article_14079.html

این مقاله به صورت دسترسی باز و با لاینس CC BY NC کریتیو کامانز قابل استفاده است.

بررسی روند تحقیقات علمی جهان در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس با رویکرد علم‌سنجدی

زینب جوزی^۱، ساجده عبدالی^{۲*}، سورناز شادی^۳

۱. دانش آموخته ارشد علم سنجدی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

۲. دانش آموخته ارشد علم سنجدی دانشگاه شاهد / کارشناس پژوهشی، گروه پژوهشی ارزیابی سیاست‌ها و پایش علم، فناوری و نوآوری، مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور، تهران، ایران (نویسنده مسئول) E-mail: abdi@nrsp.ac.ir

۳. دانش آموخته ارشد علم سنجدی، دانشگاه شاهد، تهران، ایران.

تاریخ پذیرش: ۱۰ مهر ۱۴۰۰

تاریخ دریافت: ۳۰ تیر ۱۴۰۰

چکیده

هدف: هدف پژوهش حاضر، تحلیل و بررسی پژوهش‌های نمایه شده در پایگاه اطلاعاتی اسکوپوس، مرتبط با حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی از سال ۱۹۳۹ تا ۲۰۲۰ است.

روش‌شناسی: این پژوهش مطالعه‌ای کاربردی است که به روش استنادی و علم‌سنجدی انجام شده است. جامعه‌ی پژوهش، شامل ۱۴۶۵ تولید علمی است. جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار اکسل، آمار توصیفی (توزیع فراوانی) و جهت ترسیم نقشه‌ها نیز از نرم‌افزار Net Draw، Pajek، VOS viewer و Ucinet استفاده شده است.

یافته‌ها: بیشترین روند تولیدات علمی در بازه ۱۹۷۹-۱۹۸۳ با میزان ۳٪ و کمترین روند رشد نیز در بازه ۲۰۱۹-۲۰۲۰ با ۰.۶۱٪ به ثبت رسیده است. دانشگاه مریلند با ۲۸ مدرک فعال‌ترین سازمان در این حوزه است. در میزان تولیدات علمی کشور آمریکا به تنهایی با ۳۷ درصد، در صدر قرار گرفته است. با توجه به واژگان پرسامد، مفاهیم اصلی درینج خوش‌طبه‌بندی شد.

نتایج: بازه زمانی ۸۱ ساله نشان داد که تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی روند افزایشی را پیش رو داشته است. در میان دانشگاه‌های داخلی، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی نسبت به سایر دانشگاه‌های داخلی در شرایط بهتری قرار دارد. نقش کتابخانه عمومی، «مشارکت اجتماعی شهر وندان»، «سود رسانه‌ای و سود اطلاعاتی»، «سرمایه اجتماعی» و «ارتباطات علمی»، خوش‌های موضوعی پژوهش‌ها در این حوزه هستند.

اصلت و ارزش: این نخستین پژوهش با رویکرد کمی است که به دنبال بررسی تحقیقات درزمینه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی است که می‌تواند برای سیاست‌گذاران حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی سودمند واقع شود زیرا میزان رضایت کاربران این مراکز و استفاده مجدد آن‌ها بسته به نوع خدمات ارائه شده است.

کلیدواژه‌ها: کتابخانه عمومی، علم‌سنجدی، خدمات اجتماعی، پایگاه اسکوپوس، تولیدات علم

در آغاز قرن ۱۸، کتابخانه‌ها به‌طور فزاینده‌ای عمومی شده و به‌طور مکرر منابع کتابخانه را در دسترس عموم قرار می‌دادند. در این قرن بود که کتابخانه بسته به کتابخانه باز تبدیل شد. قبل از این، کتابخانه‌های عمومی از نظر ماهیت محدود بودند و اغلب، کتاب‌های خود را به میز (زنگیر می‌کردند) می‌بستند (کلی^۱، ۱۹۹۶: ۹۴). همچنین کتابخانه‌ها به‌طور یکسان برای عموم آزاد نبودند. حتی موزه بریتانیا با بیش از ۵۰۰۰ کتاب برای عموم و حتی اکثریت مردم باز نبود و دسترسی به موزه به گذرگاه‌ها بستگی داشت و یک دوره انتظار سه تا چهار هفته را طلب می‌نمود. علاوه بر این، کتابخانه به‌صورت رفت‌وآمد آزادانه باز نبود به این صورت که پس از صدور ورود به کتابخانه، خوانندگان به‌صورت تور، درون کتابخانه را بازدید می‌کردند؛ و خوانندگان از مدت زمان کم تور، دم از شکایت می‌زدند (ملتون^۲، ۲۰۰۱). تا اواسط قرن نوزدهم، هیچ کتابخانه عمومی به این معنا که از بودجه عمومی تأمین شده و برای همه در دسترس آزادانه قرار گرفته باشد وجود نداشت (کلی^۳، ۱۹۹۶: ۱۸۵). فقط یک کتابخانه شاخص در بریتانیا با عنوان "کتابخانه چتمان"^۴ کاملاً و به‌طور آزاد در دسترس عموم قرار گرفت (همان). مورد دیگر، در آلمان در شهر ولن بوتل^۵، "کتابخانه دوکال"^۶ بود که هر روز صبح و بعدازظهر باز بود و کتاب‌ها را به امانت می‌داد (ملتون^۷). نخستین اقدام کتابخانه‌های عمومی در سال ۱۹۲۰ تصویب شد که هیئت بازرگانی دولتی کتابخانه‌های عمومی را تأسیس کرد و هردو کوششی برای توسعه و بهینه‌سازی خدمات کتابخانه محسوب می‌شدند. لذا این قانون، هدف کتابخانه‌ها را ترویج دانش و اطلاعات عمومی در سال ۲۰۰۰ توصیف کرد که چارچوبی برای کتابخانه ترکیبی در یک جامعه اطلاعاتی شبکه‌ای را شرح می‌دهد (تورهاو^۸: ۲۰۰۲: ۵). کتابخانه‌های عمومی در گذشته بر کاربران فعال تمرکز داشتند و به‌نوعی کاربر مدارتر بودند؛ اما امروزه نقش اجتماعی آن‌ها پررنگ‌تر دیده می‌شود (گولیدن^۹، ۲۰۰۹). رفتارهای کتابخانه‌های عمومی با تغییرات بنیادین در سطح بین‌المللی روبرو شدند که ناشی از تغییرات اساسی جامعه به‌ویژه توسعه فناوری اطلاعات و ارتباطات و دیجیتالی شدن، رشد چند فرهنگی و گسترشی و پراکندگی جوامع محلی است. این تغییرات کتابخانه‌های عمومی را از مکان دسترسی به اطلاعات بیشتر به سمت مکان‌های ملاقات سوق داد و ارزش کتابخانه‌های عمومی را به‌عنوان محل ملاقات در تعلقات فرهنگی، اجتماعی و قومی به‌صورت برجسته نمایان کرد (لينهارت‌تووا و استجشال^{۱۰}: ۲۰۱۷).

لانکز^{۱۱} (۲۰۱۲: ۷۶)، معتقد است نمای جدید کتابخانه به‌عنوان یک مکان یا مجموعه نیست، بلکه به‌عنوان یک بستر اجتماعی برای ایجاد و اشتراک دانش است. در اوایل سال ۲۰۱۴، مؤسسه کتابخانه هلندی "اس. آی. آبی"^{۱۲} کتابی با عنوان «کتابخانه آینده: اتصال دانش، ارتباط و فرهنگ» درباره آینده کتابخانه عمومی منتشر کرد (کوهن^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۴). این کتاب، بر اهمیت «مجموعه کمتر، ارتباط بیشتر» در



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۹۴

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

- 8. Thorhauge
- 9. Goulding
- 10. Linhartová & Stejskal
- 11. Lankes
- 12. The Netherlands Institute for Public Libraries (SIOB)
- 13. Cohen

- 1. Kelly
- 2. Melton
- 3. Kelly
- 4. Chetham's Library
- 5. Wolfenbüttel
- 6. Ducal Library
- 7. Melton

کتابخانه آینده تأکید می‌نماید. مجموعه کمتر به معنی کتاب‌های فیزیکی کمتر و ارتباط بیشتر به چهار روش مختلف ۱) ارتباط بین مردم و اطلاعات (کتابخانه به عنوان باب دانش)؛ ۲) ارتباط بین مردم (کتابخانه به عنوان سکو)؛ ۳) ارتباط بین جامعه و درون جامعه (کتابخانه به عنوان قلب جامعه) و مورد آخر ۴) ارتباط بین منابع اطلاعات (اطلاعات محتوایی) است. لذا کتابخانه باید برای ایجاد، تحریک و تسهیل ارتباطات ارزشمند مرکز شود. این امر از بسیاری جهات قابل دستیابی است که یکی از آن‌ها ساختار اجتماعی است (پولدرمن^۱ و همکاران، ۲۰۱۴).

از مصاديق ایفاي نقش اجتماعي کتابخانه‌های عمومي، نگاه به کتابخانه به عنوان محلی برای اجتماع و ساخت اجتماعات کوچک محلی است (آبه^۲، ۲۰۰۵؛ اسکات^۳، ۲۰۱۱). کتابخانه به عنوان مکان سوم^۴ بعد از خانه و مدرسه، فضایي برای ملاقات افراد، آشنايی، دوست‌يابي، جامعه‌پذيری، تفريح و سرگرمی، گپ و گفت و بحث‌های منطقی يا همان گرددۀ‌های غيررسمی است (آبه، ادانسن و وارهیم^۵، ۲۰۱۰). مکان سوم اصطلاحی است که اولدنبیرگ^۶ (جامعه‌شناس شهر آمریکایی) به منظور اهمیت مکان‌های عمومی غيررسمی برای يك جامعه مدنی فعال، دموکراسی و مشارکت مدنی ابداع کرد.

از طرفی به منظور تطبيق و پیشروي کتابخانه‌های عمومي با فناوري‌های جديد، جوامع جديد، نيازهای جديد کاربران، رفتارهای اطلاعاتي و سياست‌های عمومي جديد، اصطلاح کتابخانه هوشمند نيز که معادل مدل يا پروژه منحصر به فرد نیست بلکه روشی برای چگونگی انجام کارها، به صورتی که کمتر خطی، ساختاریافته و خلاقانه است پدید آمد (شوپل^۷، ۲۰۱۸). سیستم کتابخانه هوشمند خودکار به خوانندگان کمک می‌نماید تا منابع کتابخانه را با کمک پایگاه داده کتابخانه به طور مؤثر پیدا کنند. سیستم توسعه یافته در کتابخانه‌های بزرگ و حجمی که عملیاتي همچون جستجو، نگهداری و مدیریت کتاب‌ها دشوار است بسیار مفید است (گوپتا^۸ و همکاران، ۲۰۲۰).

همچنین، کتابخانه‌ها به عنوان يك نهاد جامعه‌سالار^۹، مأموریت دارند تا مردم را به اطلاعات لازم و همچنین فراهم کردن دسترسی آزاد و کامل به کتابخانه برای همه شهروندان ارتباط دهند. از آنجاکه افراد محروم، از کاربران اصلی کتابخانه‌ها محسوب می‌شوند، برخی کتابخانه‌ها برنامه‌هایی را برای اتصال اين افراد با خدمات اجتماعي موردنیازشان تدارک دیده‌اند، که با ارزش‌ها و اهداف کتابداری و ترویج عدالت اجتماعي بی ارتباط نیست. در ایالات متحده و کانادا، این مسئله، عمدتاً از طریق استخدام کارگران اجتماعي و یا کارکنان بهداشت عمومي در کتابخانه‌های عمومي بر بهبود وضعیت استغلال این قشر در جامعه مرکز دارند (هاینز^{۱۰}، ۲۰۱۵).

برای نمونه، ایفلا^{۱۱} (۲۰۱۸) با بررسی عملکرد کتابخانه‌ها طی چند سال گذشته برای خدمات کتابخانه‌اي به کودکان ۰ تا ۱۸ ساله به دنبال عملکردی مناسب برای این گروه سنی، رهنماوهایی را مطرح می‌کند که

1. Polderman
2. Aabø
3. Scott
4. Third Place
5. Audunson, & Vårheim
6. Oldenburg
7. Schöpfel

8. Gupta
 9. Democratic
 10. Hines
11. IFLA, https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-youth/publications/ifla-guidelines-for-library-services-to-children_aged-0-18.pdf



به دنبال آن نیاز است کتابخانه‌های عمومی براساس منابع انسانی، شایستگی‌ها و دانش، رسالت کتابخانه‌ها و فضای مناسب به آموزش کتابدار مختص کودک بپردازند. در این راستا کتابدار کودک باید برنامه‌های متنوع و خاصی را برای بهره‌مندی مدارس مانند بازدیدها، برگزاری کلاس جهت آموزش سواد اطلاعاتی، ارتقاء بازخوانی، برنامه‌های فرهنگی، داستان‌نویسی، بازی خلاقانه، فراهم آوری مجموعه کتابخانه دارای محتوای متنوع و مرتبط با زبان محلی و سایر امکانات و خدمات مرتبط در این خصوص را تأمین نماید. همچنین چاپوتلا و مپلینگا^۱ (۲۰۱۷) نشان دادند به طور متوسط، کمتر از ۲۰ درصد از کتابخانه‌های مورد مطالعه، دارای علائم چاپی بزرگ، شفاف و واضح و همچنین دارای پیاده‌روهای سنگفرش و عاری از مواعن، میزهای کوتاه، کتاب‌های خط بریل و غیره جهت پذیرش افراد معلول هستند.

از طرفی شو و همکاران^۲ (۲۰۲۱) به تجزیه و تحلیل ویژگی‌های خدمات کتابخانه هوشمند بر مبنای مدل سرویس تلفن همراه براساس داده بزرگ^۳ پرداختند و دریافتند تحقق خدمات اطلاعاتی تلفن همراه براساس سیستم تجزیه و تحلیل کاربر شخصی از ویژگی‌های یک کتابخانه هوشمند است. سیستم خدمات تجزیه و تحلیل کاربر شخصی می‌تواند رفتار کاربر را ردیابی کرده، عادات شخصی کاربر را تجزیه و تحلیل کرده و نیازهای کاربر را استخراج نماید. سپس انواع منابع را با توجه به نیازهای کاربران نمایش و مطابقت داده و فهرست کند و درنهایت نتایج نهایی به طور خودکار مطابق با روش تعریف شده توسط کاربر به تلفن همراه وی منتقل شود.

از این منظر، این پژوهش قصد دارد به بهبود درک گرایش‌های فکری و گفتمان‌های حاکم در این حوزه کمک کند. این تلاش با بهره‌گیری از شاخص‌های گوناگون علم‌سنگی، جنبه‌های مختلف عملکرد علمی و پژوهشی در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی را آشکار می‌سازد، نقاط قوت و ضعف را مشخص می‌نماید، و مسیری روشن را برای سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری ایجاد نماید. این روش می‌تواند در تسهیل شناخت حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی و شناسایی انواع خدمات مؤثر واقع شود. بنابراین پژوهش حاضر، برondادهای علمی پژوهشگران در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی را از طریق مطالعه علم‌سنگی، تحلیل و بررسی نماید. جهت تحقق این مسئله و روشن نمودن موضوع، پرسش‌های زیر مطرح می‌شود.

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

۱. نرخ رشد تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۱ تا ۲۰۱۹ به چه صورت بوده است؟
۲. کدام یک از سازمان‌ها در تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی جزء فعال‌ترین سازمان‌ها محسوب می‌شوند؟
۳. پراکندگی مقالات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بر حسب کشورهای فعال و شبکه هم‌تألیفی کشورها چگونه است؟

۴. وضعیت شبکه هم تألفی نویسنده‌گان حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه

اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ چگونه است؟

۵. مهمترین واژگان هر خوش در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی کدامند و ارتباط ساختار میان این واژگان چگونه است؟

۶. مهم‌ترین خوشه‌های موضوعی بروندادهای علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی، کدامند؟

۲. پیشنهاد پژوهش

بررسی‌های اولیه نشان می‌دهد در زمینه تحلیل ویژگی‌های کتابخانه‌های عمومی، مطالعات متعددی صورت پذیرفته است، اما در زمین مطالعه علم‌سنجی خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی مطالعه‌ای صورت نگرفته است. در ادامه، نتایج تعدادی از مطالعاتی که به بررسی کتابشناسی یا علم‌سنجی در حوزه کتابخانه‌های عمومی می‌پردازد، اشاره می‌شود.

در میان پژوهش‌های انجام‌شده به زبان فارسی، کشوری و هم‌تی (۱۳۹۷) به تحلیل خوشه‌ای مقالات منتشر شده در حوزه کتابخانه‌های عمومی با استفاده از روش تحلیل هم‌واژگانی در پایگاه وب آوساینس پرداختند و نشان دادند مهم‌ترین خوشه در پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی مربوط به «مسائل اجتماعی» است. لذا مشخص است پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی از پرداختن به مسائلی مانند «مجموعه‌سازی» و «محیط داخلی کتابخانه» به موضوع «رفتار اطلاعاتی مراجعه کنندگان»، و سپس «مسائل اجتماعی» سوق یافته است و این امر می‌تواند برای برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران حوزه کتابخانه‌های عمومی حائز اهمیت باشد. در خارج کشور نیز، این موضوعی بسیار مورد توجه قرار گرفته است، زیرا کتاب‌سنجدی و علم‌سنجی شاخه‌ای از علم اطلاعات و دانش‌شناسی که بستر آن نهاد کتابخانه است، شکل گرفته است. به زبان انگلیسی، پژوهش بال و تانگر^۱ (۲۰۰۶) در بررسی یک حوزه کاری جدید برای متخصصان اطلاعاتی در کتابخانه‌ها با عنوان «تجزیه و تحلیل کتابشناختی» نشان داد کتابخانه دیجیتالی خدمتی است که کتابخانه‌ها می‌توانند در اشکال متفاوت (داده‌های الکترونیکی، میکروفرم‌ها و رسانه چاپی) و برای افراد مختلف و انواع گروه‌های هدف ارائه دهند. به عبارتی، این خدمت منعکس کننده علاقه کاربران کتابخانه است و به مراجعه کنندگان خدمات ارزش‌افزوده‌ای ارائه می‌شود که بسیار فراتر از خدمات کتابخانه‌ی سنتی است و همچنین می‌تواند دانش متخصصان اطلاعات خود را به روی استراتژیک و آینده‌نگر به کار گیرد. پالیوال^۲ (۲۰۱۵)، به مطالعه تحلیل علم‌سنجی سالانه مطالعات کتابخانه و اطلاع‌رسانی^۳ بر روی ۱۷۷ مقاله پژوهشی، در سال‌های ۲۰۰۹ تا ۲۰۱۳ بر اساس توزیع سالانه، طول مقاله، استفاده از جدول، نمودار، الگوی نویسنده‌گی و ضرایب همکاری پرداخت و دریافت این نوع از تحقیقات سال به سال در حال افزایش است. نتایج نشان داد تعداد کمی از مجلات وجود دارند که توسط بیشتر محققان مورد استناد قرار می‌گیرند و کتابخانه‌ها بایستی برای

1. Ball & Tunger
2. Paliwal

3. Annals of Library and Information Studies (ALIS)
4. Yearwise distribution





نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۹۸

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

صرفه جویی در هزینه، آن‌ها را شناسایی کنند. سینگ^۱ و کاتاریا^۲ (۲۰۱۸) در تجزیه و تحلیل کتابشناسختی مجموعه مقالات گرایش‌ها و فناوری‌های نوظهور کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی^۳ به بررسی ۴۳۹ مقاله که در چهار نشست بین‌المللی در سال‌های ۲۰۰۸، ۲۰۱۰، ۲۰۱۲ و ۲۰۱۵ در این حوزه منتشر شده است، پرداختند و نشان دادند ETTLIS در میان افرادی محبوب است که در زمینه کتابداری و اطلاع‌رسانی در هر سازمانی مثل دانشگاه‌ها، دانشکده، موسسه، شرکت و مدرسه فعالیت دارند. کشور هند با ۷۲۳ شرکت کننده در جایگاه نخست قرار دارد. سریلانگا و ایالات متحده به ترتیب با ۲۷ و ۱۹ همکار در مقام دوم و سوم قرار گرفتند. از سوی دیگر، گوتا^۴ و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهشی به تجزیه و تحلیل خروجی تحقیقات بازاریابی کتابخانه –^۵ با استفاده از شاخص‌های کتابشناسختی (كمی و کیفی) با هدف شناسایی کشورهای دارای عملکرد برتر، زیرمجموعه‌های موضوعی، سازمان‌ها، نویسنده‌گان و مجلات در حوزه مربوطه پرداختند و نشان دادند بدنه‌ی ادبیات تحقیقات بازاریابی کتابخانه‌ای، هنوز بسیار کوچک و بسیار پراکنده است و تاکنون هیچ رشدی در طول ۱۲ سال گذشته یعنی ۲۰۰۶–۲۰۱۷ نداشته است. تحقیقات بازاریابی کتابخانه هنوز به عنوان یک حوزه تحقیقاتی محبوب در علوم کتابداری و اطلاع‌رسانی در نظر گرفته نشده است. آمریکا بر تحقیقات بازاریابی کتابخانه در جهان تسلط دارد، در حالی که سایر کشورهای شرکت کننده از جمله هند، چین، ژاپن، کانادا و غیره، نسبت به آمریکا در سطوح پایین‌تر در این حوزه فعالیت دارند. تحقیقات بازاریابی کتابخانه باید مورد توجه پژوهشگران در تحول و تدوین تئوری‌ها / بهترین شیوه‌ها و برنامه‌ها جهت دسترسی به کاربران فعلی و بالقوه برای ارتقاء محصولات و خدمات کتابخانه باشد. بویی^۶ و ساهو^۷ (۲۰۱۸) نیز با مطالعه کتابشناسی روند تحقیقات کتابخانه‌های عمومی در هند، به عنوان مؤسسات ضروری و حیاتی برای ارائه اطلاعات و گسترش دانش درون جوامع روستایی و شهری به این نتیجه رسیدند که بیشترین سهم در تحقیقات کتابخانه عمومی، با ۷ مورد پایان‌نامه در سال ۲۰۱۳ انجام شده است. واژه‌های کلیدی همچون کتابخانه، جامعه، مطالعه، توسعه و غیره عمده‌تا در عنوان پایان‌نامه‌ها مورد استفاده قرار می‌گیرند. دانشگاه بوردوان^۸ بیشترین تعداد ترزا در کتابخانه عمومی از سال ۱۹۷۷ تا ۲۰۱۶ در ردیف اول قرار گرفته است. نتایج نشان می‌دهد تحقیقات در کتابخانه‌های عمومی به کندی انجام می‌شود و تحقیقات بیشتری در حوزه خدمات کتابخانه‌ای و به‌ویژه خدمات اطلاعاتی جامعه مورد نیاز است. صابری^۹ و همکاران (۲۰۱۹)، نیز با تحلیل کتابشناسی و مصورسازی فلسفه و عملکرد کتابخانه^{۱۰} مقالات منتشر شده در طی بیست سال گذشته در پایگاه استنادی اسکوپوس، به این نتیجه رسید که روند انتشارات و استنادهای دریافت شده توسط مقالات صعودی بود. همچنین بهاتی^{۱۱} (۱۹ مقاله)، نیجریه (۵۴۹ مقاله) و دانشگاه آبادان^{۱۲} واقع در کشور نیجریه (۷۸ مقاله) به ترتیب مؤثرترین نویسنده، کشور و دانشگاه در حوزه فلسفه و عملکرد کتابخانه‌ها هستند. خوشبندی واژه‌های کلیدی نشان

1. Singh

2. Kataria

3. Emerging trends and technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS)

4. Gupta

5. Library marketing research

6. Bhui

7. Sahoo

8. Burdwan

9. Saberi

10. Visualization of Library Philosophy and Practice

11. Bhatti

12. University of Ibadan

می دهد که «مطالعه کتابشناسی» اولین و مهم ترین خوش در این حوزه است. "فلسفه و عملکرد کتابخانه"^۱، "علم سنجی"^۲ و "کتابخانه الکترونیکی"^۳ برترین مجلات در این حوزه هستند. افرون براین "گرایش‌های پژوهشی جهان در حوزه کتابخانه‌های عمومی از سال ۱۹۶۸ تا ۲۰۱۷" عنوان پژوهش دیگری است که توسط حشمتی و همکاران (۲۰۲۰) انجام شد. نتایج این پژوهش نشان داد که روند انتشار مقالات کتابخانه‌های عمومی صعودی و تعداد اسناد آن از ۴ مورد در سال ۱۹۶۸ به ۹۷ مورد در سال ۲۰۱۷ رسیده است. برتوت^۴ (۲۸)، ایالات متحده (۹۳۵) و دانشگاه لافبورو^۵ انگلستان (۴۴) به ترتیب پر تولید ترین نویسنده، کشور و دانشگاه بودند. همچنین کومالو و ناون^۶ (۲۰۲۱) در پژوهشی به مطالعه کتابشناسی در ک و انتظار کاربران از خدمات و امکانات بهینه در کتابخانه‌های عمومی در سراسر جهان پرداختند و به ارائه جلدی که شامل موضوعات مشابه برای یافتن منابع اطلاعاتی فعلی و مرتبط می‌شود اقدام نمودند. منابع کتابشناسی از پایگاه‌هایی همچون Emerald، Sabinet، Google Scholar insight و ... بازیابی شدند. این مطالعه کتابشناسی تلاشی است برای کمک به محققانی که مطالعات خود را در خصوص در ک و انتظار کاربران از خدمات کتابخانه انجام می‌دهند تا دسترسی آسان به کتابشناسی مفید، جاری و قابل اعتماد داشته باشند. از طرفی آشیق و همکاران^۷ (۲۰۲۱) با هدف بررسی روند انتشار و استناد در حوزه کیفیت خدمات کتابخانه^۸ در پنج دهه ۱۹۷۲-۲۰۲۰ مطالعه‌ای کتاب‌سنجی در خصوص شناسایی نویسنده‌گان برتر، کشورها، سازمان‌ها، مجلات برتر، هم‌استنادی و هم‌تألیفی انجام دادند و دریافتند بیشترین تعداد مطالعات در سال ۲۰۱۹ و ایالات متحده با بیشترین بهره‌وری از سازمان‌ها، نویسنده‌گان و همکاری، شاخص‌ترین کشور بود. انگلیس، ژاپن و اسپانیا و بنگلادش بیشترین همکاری در بین کشورها را دارا هستند. همچنین بررسی کلمات کلیدی بیانگر تمرکز این حوزه (SQL) بر کتابخانه‌های دانشگاهی است.

مرور پیشینه‌ها نشان می‌دهد که در داخل و خارج کشور پژوهش‌های زیادی به نقش و کارکردهای کتابخانه‌های عمومی پرداخته‌اند. از جمله پژوهش‌هایی که به روش توصیفی صورت گرفته‌اند، نقش و جایگاه و خدمات همچنین میزان خدمات ارائه شده در کتابخانه‌ها را از طریق نظرسنجی‌ها در شرایط مختلف برای افراد متفاوت از جمله معلولان جسمی و حرکتی، نایسیان، افراد مسن و سایر افراد جامعه مورد پژوهش قرار داده‌اند که با توجه به روش این پژوهش در دسته پیشینه‌ها نمی‌گنجد. پژوهش‌هایی که هم‌راستا با این مطالعه به روش علم سنجی و کتاب‌سنجی اهمیت کارکردهای کتابخانه‌های عمومی را مدنظر قرار دادند به مواردی همچون موضوعات پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی، مسائل مربوط به مجموعه‌سازی، آگاه‌سازی کتابخانه از مجلات منتشر کننده مقالات و شناسایی آن‌ها جهت صرفه‌جویی در هزینه‌ها، بررسی مجموعه مقالات گرایش‌ها و فناوری‌های نوظهور کتابخانه‌ها و خدمات اطلاعاتی، خروجی تحقیقات بازاریابی کتابخانه‌ای، موضوعات منابع موجود در کتابخانه‌ها و بررسی روند و موضوعات درزمنه^۹ مصورسازی فلسفه و عملکرد کتابخانه پرداخته‌اند. لازم به ذکر است در پژوهش کشوری و همتی (۱۳۹۷) مشخص شد

1. Library Philosophy and Practice (LPP)
2. Scientometrics
3. The Electronic Library
4. Bertot

5. Loughborough University
6. Khumalo & Nwone
7. Ashiq et al.
8. library service quality (LSQ)



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۹۹

بررسی روند تحقیقات
علمی جهان در حوزه...

پرداختن به موضوعاتی مانند مسائل اجتماعی، اولویت موضوعی پژوهشگران در حوزه کتابخانه‌های عمومی است. لذا با توجه به گرایش پژوهش‌ها به سمت «مسائل اجتماعی»، بررسی خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی که تأثیرپذیر از تحولات اجتماعی و ظهور فناوری‌های نوین است مبنای پژوهش حاضر قرار گرفت. با توجه به اهمیت موضوع کتابخانه در جهان، با این حال با وجود مطالعات کتاب‌سنجدی و علم‌سنجدی گوناگون در حوزه کتابخانه، تاکنون پژوهشی در خصوص مطالعه علم‌ستجی "خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی" به صورت اخص انجام نشده است. لذا بررسی چنین پژوهشی ضرورت می‌باید.

۳. روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش، از دسته مطالعات کاربردی می‌باشد که با روش اسنادی و تکنیک‌های علم‌سنجدی انجام شده است. از آنجاکه شناسایی و معرفی موضوعات و مؤلفه‌های کلیدی با انتخاب طیف زمانی مناسب ارتباط مستقیم دارد جامعه پژوهش عبارت است از کلیه تولیدات علمی نمایه شده در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی که از ابتدای سال‌های ۱۹۳۹ تا ۲۰۲۰ میلادی توسط پژوهشگران این حوزه در این پایگاه در پایگاه اسکوپوس^۱ ثبت شده است. در این پژوهش، برای گردآوری داده‌ها از روش کتاب‌سنجدی استفاده شده است. لذا در ابتدای کلیدواژه‌های مرتبط با موضوع مورد پژوهش تعیین گردید، این کلیدواژه‌ها شامل کتابخانه‌ی عمومی، خدمات و اجتماعی و کلیدواژه‌های مترادف آن‌ها به زبان انگلیسی بودند. در همین راستا، راهبرد جستجو با استفاده از عملگرهای بولی و کوتاه‌سازی عبارات جستجو (برای مثال Public (Liber*) جهت شناسایی مترادفات و جامعیت جستجو بدین ترتیب بوده است:

TITLE-ABS-KEY (("public librar*" OR "general
librar*" OR "popular
librar*") AND (servic* OR function OR operation) AND
free OR social OR open OR "open
(access" OR community OR "3rd place" OR "third place")

درنهایت تعداد ۱۴۶۵ تولید علمی در تاریخ ۱۴۰۰/۰۵/۱۸ برابر با ۹ اوت ۲۰۲۱، بازیابی و برای تحلیل‌های بعدی وارد نرم‌افزار اکسل شدند. برای تهیه ماتریس همکاری عملی کشورها و نویسنده‌گان، ماتریس همکاری علمی آن‌ها با استفاده از نرم‌افزار Pajek ایجاد شد. همچنین برای ترسیم نقشه علمی سازمان‌ها و کلیدواژه‌ها ابتدای داده‌ها با فرمت RIS در سه فایل ۵۰۰ تایی استخراج و وارد دو نرم‌افزار Bibexcel و Scopuswos2.exe شدند و به فرمت WOS درآمدند. سپس با استفاده از نرم‌افزار Bibexcel پس از تبدیل فایل‌ها به یک فایل، اسامی سازمان‌ها و کلیدواژه‌ها استخراج گردید و به اصلاح و یکدست‌سازی آن‌ها اقدام شد. پس از یکدست‌سازی داده‌ها یک فرمت Pajek از آن‌ها برای ترسیم نقشه‌های علمی با استفاده از امکانات نرم‌افزار Bibexcel تهیه شد. قابل ذکر است که در این پژوهش، از مفاهیم و



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۱۰۰

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

کلیدوازه‌های توصیفگر خود نویسنده‌گان مدارک استفاده شده است (احمدی و کوکی، ۱۳۹۴) و پیش‌فرض این است که کلیدوازه‌های مقالات به دقت توسط نویسنده‌گان انتخاب شده‌اند. برخی از مقاله‌ها، مشخصاتی از قبیل وابستگی سازمانی و ... را ذکر نکرده بودند که در این مقاله با نام «نامشخص» در جداول مربوطه مشخص شده‌اند. فرایند یکدست‌سازی شامل حالت‌های مفرد و جمع کلمات، یکدست کردن کلماتی که به شکل اختصاری نوشته شدند، کلمات بازیابی شده نامرتبط و مواردی مانند آن است. واژگان و مفاهیم یک مجموعه از مدارک نشان‌دهنده محتوای آنهاست، لذا، با محاسبه میزان همایندی مفاهیم می‌توان ساختار موضوعی حوزه‌های علوم را ترسیم کرد. خوشه‌بندی یک فعالیت توصیفی است که شناسایی گروه‌بندی طبیعی داده‌ها را مورد کاوش قرار می‌دهد (کوالسکی^۱، ۲۰۱۱، ۱۸۹). در ادامه به تجزیه و تحلیل داده‌ها براساس سؤالات پژوهش پرداخته می‌شود.

در این مطالعه جهت ترسیم نقشه هم‌تألفی مؤلفان و سازمان‌ها و همچنین هم‌رخدادی واژگان از نرم‌افزار Net Draw، UciNet، Pajek، VOSviewer شناخته شده است و در محاسبه اطلاعات مربوط به شاخص‌های کلان و خرد شبکه از نرم‌افزار UciNet و جهت محاسبه نرخ رشد تولیدات علمی و برآورد سهم هر کدام از کشورها در تولیدات علمی از آمار توصیفی (توزیع فراوانی و نرخ رشد) و نرم‌افزار اکسل استفاده شد.



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۱۰۱

فرمول توزیع فراوانی:

$$P = \frac{F}{N} * 100 = \frac{\text{فراوانی یک واحد}}{\text{مجموع فراوانی ها}} * 100$$

فرمول نرخ رشد:

$$\text{Growth Rate} = \frac{b - a}{a} = \frac{\text{مقدار گذشته} - \text{مقدار فعلی}}{\text{مقدار گذشته}}$$

۴. یافته‌ها

پاسخ به سؤال اول پژوهش: نرخ رشد تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۱۱ به چه صورت بوده است؟

در پاسخگویی به سؤال اول پژوهش تعداد تولیدات علمی در دوره‌های پنج ساله مورد محاسبه قرار گرفت و سپس به محاسبه نرخ رشد در هر دوره پنج ساله پرداخته شد.



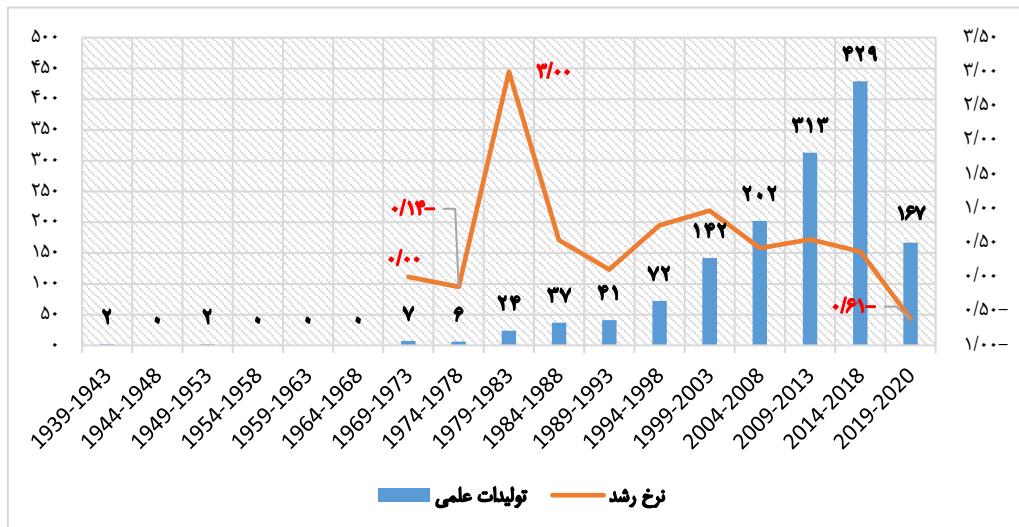
نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۲

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱



نمودار ۱. نرخ رشد تولیدات در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی

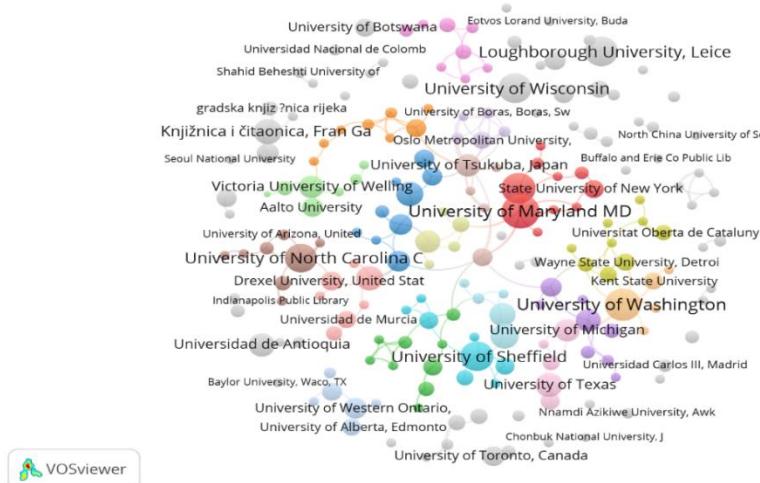
به طور کلی مشخص شد متوسط نرخ رشد تولیدات علمی تولیدات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در هر دوره پنج ساله (۱۹۴۳-۱۹۴۸) تا (۱۹۷۳-۱۹۷۸) برابر با ۰/۷۳ درصد بوده است. قابل ذکر است با توجه به اینکه داده‌های بازه زمانی سال (۲۰۱۹-۲۰۲۰) هنوز تکمیل نشده و بازه زمانی دو ساله را در بر می‌گیرد، در محاسبه متوسط نرخ رشد در نظر گرفته نشد. همچنین از آنجایی که داده‌های مربوط به فاصله سال‌های (۱۹۳۹-۱۹۴۳) تا (۱۹۶۴-۱۹۶۸) صفر است، در محاسبه نرخ رشد و متوسط نرخ رشد لحاظ نشده است.

پاسخ به سؤال دوم پژوهش: کدامیک از سازمان‌ها در تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی جزو فعال ترین سازمان‌ها محسوب می‌شوند؟

به منظور پاسخ به این سؤال پس از اصلاح و یکدست‌سازی اسامی سازمان‌ها توسط نرم‌افزار وی.ا.س. ویور نقشه علمی آن‌ها ترسیم شد. به طور کلی مشخص شد که ۱۴۲۳ سازمان در تولیدات علمی این حوزه نقش داشته‌اند. جهت ترسیم نقشه علمی سازمان‌ها در تولیدات علمی این حوزه، سازمان‌هایی که در تولید بیش از دو مدرک نقش داشته‌اند مدنظر قرار گرفتند. تصویر ۱ نشان‌دهنده نقشه همکاری علمی سازمان‌ها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی است.



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی



شکل ۱. نقشه همکاری علمی سازمان‌ها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی

شبکه فوق دارای ۱۹۶ گره (سازمان)، ۱۹۳ لینک (همکاری) و ۲۵۶ قدرت پیوند است. همان‌طور که در تصویر ۱ نیز مشاهده می‌شود، در این شبکه تعداد روابط میان مؤسسات بسیار پایین است، که نشان‌دهنده تمایل کم سازمان‌ها به همکاری با یکدیگر در سطح محلی (ملی) و بین‌المللی است. مطابق با تصویر فوق دانشگاه مریلند با ۲۸ مدرک فعال ترین سازمان در این حوزه است. همچنین دانشگاه واشنگتن با ۲۵، دانشگاه فلوریدا با ۲۳ و دانشگاه شفیلد، ویسکانسین و لوگبروگ هر کدام با ۲۲ مدرک در رده‌های بعدی جای دارند. در میان سایر دانشگاه‌های ایران از جمله دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با ۳ مدرک، دانشگاه شهید بهشتی با ۲، پیام نور با ۲، علوم پزشکی سنت‌دج با ۲ و اصفهان با ۲ مدرک آمده است که به دلیل عملکرد ضعیف در سطح بین‌المللی در حاشیه نقشه جای گرفته‌اند. همان‌طور که در شکل ۱ نمایان است، دانشگاه‌های جهان و ایران در خصوص همکاری علمی در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی عملکرد بسیار ضعیفی را داشته‌اند و با توجه به تعداد تألیفات کم در این حوزه تمایل کمی را نیز در همکاری با سایر سازمان‌ها هم در سطح ملی و هم در سطح بین‌المللی شاهد هستیم.

پاسخ به سؤال سوم پژوهش: پراکندگی مقالات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بر کشورهای فعال و شبکه هم‌تألیفی کشورها چگونه است؟

در پاسخگویی به پرسش سوم با توجه به کشورهای ارائه دهنده مقالات مشخص شد که در مجموع ۸۴ کشور در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی مشارکت داشته‌اند، که فعال‌ترین کشورها بر حسب بیشترین تعداد مقالات مشخص و معروفی شدن.

ابتدا جهت بررسی سهم هر کدام از کشورها در تولیدات علمی با کمک نرم‌افزار اکسل اسامی کشورها به همراه میزان تولیدات علمی آن‌ها جداسازی شد. سپس با استفاده از آمار توصیفی (توزیع فراوانی) سهم هر کدام از کشورها در تولیدات علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی موردنبررسی قرار گرفت. جدول ۱ میزان مشارکت کشورها در تولیدات علمی را نشان می‌دهد.

جدول ۱. پراکندگی مقالات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بر حسب کشورهای فعال

سهم	فراروانی	تعداد مقاله	کشور	رتبه
۳۷	۳۶.۹۲	۵۴۱	آمریکا	۱
۱۳	۱۲.۵۵	۱۸۴	انگلیس	۲
۵	۴.۷	۶۹	کانادا	۳
۵	۴.۶۴	۶۸	استرالیا	۴
۳	۳.۲۷	۴۸	اسپانیا	۵
۳	۲.۶۶	۳۹	کروات	۶
۲	۲.۱۱	۳۱	هند	۷
۲	۱.۹۷	۲۹	ژاپن	۸
۲	۱.۹۱	۲۸	آفریقای جنوبی	۹
۲	۱.۷۷	۲۶	چین	۱۰
۲	۱.۶۳	۲۴	نیجریه	۱۱
۲	۱.۵۶	۲۳	برزیل	۱۲
۲	۱.۵۶	۲۳	دانمارک	۱۳
۱	۱.۲۹	۱۹	کلمبیا	۱۴
۱	۱.۰۹	۱۶	آلمان	۱۵
۲۰	۲۰.۲۷	۲۹۷	مجموع ۶۹ کشور	۱۶
۱۰۰	۱۰۰	۱۴۶۵	مجموع	

همان‌گونه که در جدول ۱ مشخص است کشور آمریکا با میزان مشارکت ۵۴۱ مدرک و سهم ۳۷ درصد بیشترین سهم در تولیدات علمی را دارد. بعد از آن نیز کشور انگلیس با ۱۸۴ مدرک و سهم ۱۳ درصد، کانادا با ۶۹ مدرک و سهم ۵ درصد، استرالیا ۶۸ مدرک و سهم ۵ درصد، اسپانیا با ۴۸ و سهم ۳ درصد، کروات با ۳۹ مدرک و سهم ۳ درصد و هند با ۳۱ مدرک و سهم ۲ درصد به ترتیب نقش فعال‌تری نسبت به سایر کشورها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی ایفا نموده‌اند. همچنین ۶۹ کشور دیگر نیز با تعداد اندکی پژوهش در این حوزه تنها در ۲۰ درصد از تولیدات علمی نقش داشته‌اند. بنابراین بررسی‌ها نشان می‌دهند کشور آمریکا به تنهایی با ۳۷ درصد، در میزان تولیدات علمی در صدر قرار گرفته است.



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۱۰۴

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

به منظور بررسی جایگاه هر کدام از کشورها در تولیدات علمی نیز اقدام به تهیه نقشه هم تأثیفی آنها شد. که در شکل ۲ شبکه همکاری علمی کشورها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی قابل مشاهده است. در این شبکه، گره‌ها نشان‌دهنده کشور و پیوند میان گره‌ها، نشان‌دهنده ارتباط علمی بین کشورها در تأثیف مقالات است. شبکه مذکور شامل ۳۵ کشور یا گره است. همان‌گونه که مشاهده می‌شود کشور امریکا در مرکزیت نقشه قرار دارد و تمامی خطوط وارده به این گره با برخی از گره‌ها به صورت پررنگ مشخص شده‌اند که این موضوع نشان‌دهنده وجود روابط قوی (هم تأثیفی) با آنها را دارد.

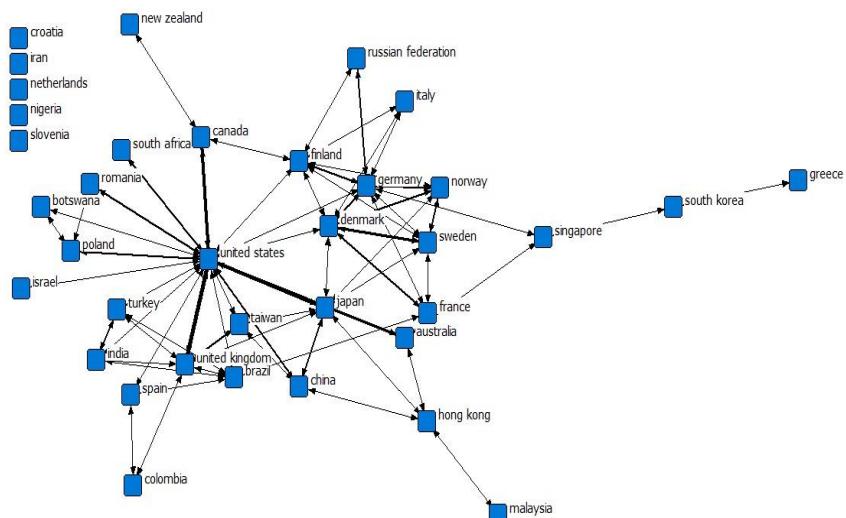
این شبکه (تصویر ۲) از ۱۴ خوش، ۶۵ پیوند و ۱۰۰ قدرت پیوند تشکیل شده است. در این بین کشور آمریکا با ۱۷ لینک (همکاری) و ۴۰ قدرت پیوند، برترین کشور در این شبکه است و به همین لحاظ کشور آمریکا دارای بیشترین مشارکت در سطح بین‌المللی و بالاترین مرکزیت شبکه است.



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۱۰۵

بررسی روند تحقیقات
علمی جهان در حوزه...



شکل ۲. نقشه همکاری علمی کشورها در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی

در نقشه کشورها، کشور ایران نیز با ۹ مدرک در این زمینه، بدون هیچ گونه پیوندی با سایر کشورها در حاشیه نقشه قرار گرفته است، که بیانگر تمایل کم پژوهشگران ایرانی در زمینه همکاری بین‌المللی است چراکه همکاری در تولیدات علمی در سطح بین‌المللی باعث افزایش شاخص تخصص در هر حوزه و افزایش تخصص آن کشور می‌شود. در ادامه مطابق با شکل ۲ بررسی جایگاه کشورها در تولیدات علمی از طریق شاخص‌های مرکزیت انجام شد. در جدول ۲ جایگاه کشورها براساس مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینایینی ارائه شده است.

جدول ۲. جایگاه کشورهای برتر در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بر اساس مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینابینی

مرکزیت بینابینی	کشور	رتبه	مرکزیت نزدیکی	مرکزیت رتبه	کشور	رتبه
۴۱/۸۱۳	آمریکا	۱	۱۵/۴۵۵	۵۰/۰۰۰	آمریکا	۱
۱۲/۹۴۹	آلمان	۲	۱۴/۷۸۳	۲۶/۴۷۱	آلمان	۲
۱۰/۰۰۱	سنگاپور	۳	۱۴/۷۱۹	۲۳/۵۲۹	دانمارک	۳
۷/۹۱۷	ژاپن	۴	۱۴/۶۵۵	۲۳/۵۲۹	فنلاند	۴
۶/۵۴۲	استرالیا	۵	۱۴/۵۹۲	۲۳/۵۲۹	ژاپن	۵
۵/۷۱۳	فنلاند	۶	۱۴/۴۰۷	۲۰/۵۸۸	انگلیس	۶



نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۶

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

شاخص‌های مرکزیت یکی از مهم‌ترین شاخص‌ها جهت تحلیل شبکه است. شاخص مرکزیت رتبه تعداد پیوندهای واردشده یا خارج شده در شبکه را مدنظر دارد. و به محاسبه میزان پیوندهای یک گره که با سایر گره‌ها در شبکه دارد می‌پردازد. این شاخص جهت تحلیل ساختار کل شبکه و موقعیت گره‌های موجود در آن مفید است (سهیلی و عصاره، ۱۳۹۱). سنجه مرکزیت نزدیکی، فاصله یک گره از سایر گره‌ها را نشان می‌دهد. این فاصله نشان‌دهنده دسترسی‌پذیری، امنیت و سلامت عامل‌ها است. سنجه نزدیکی کوتاه‌ترین فاصله هر عامل با دیگر عامل در شبکه است (جعفرزاده، ۱۳۹۱؛ کریمی و حیدر نیا، ۱۳۹۸).

بر اساس اطلاعات جدول ۲ کشور آمریکا با بیشترین شاخص رتبه و نزدیکی (۵۰/۰۰۰ و ۱۵/۴۵۵) در شکل ۲ تأثیرگذارترین کشور از نظر دو شاخص مدنظر است و پس از آن کشور آلمان، دانمارک و فنلاند تمایل بیشتری به همکاری علمی در سطح بین‌المللی داشته‌اند و بیشترین امتیاز را در شاخص رتبه و نزدیکی به دست آورده‌اند.

همچنین شاخص مرکزیت بینابینی به بررسی کوتاه‌ترین مسیری که یک گره میان جفت گره‌ها در یک شبکه می‌تواند قرار بگیرد می‌پردازد. سنجه بینابینی میزان قدرت و تأثیرگذاری یک گره و میزان حیاتی بودن حضور آن را در شبکه را موردنرسی قرار می‌دهد (عباس‌پور، نقشینه، فدایی و عصاره، ۱۳۹۲). بر این اساس مشخص شد که قدرت و تأثیرگذاری گره متعلق به کشور آمریکا بر اساس شاخص بینابینی بیشتر از سایر کشورها است. این میزان برای کشور آمریکا برابر با ۴۱/۸۱۳ و پس از آن کشورهای آلمان و سنگاپور با ۱۲/۹۴۹ و ۱۰/۰۰۱ بیشترین قدرت و تأثیر در شبکه را دارند. قابل ذکر است که با توجه به اینکه کشور ایران هیچ‌گونه همکاری بین‌المللی نداشته است از نظر سه شاخص مذکور رتبه صفر را دارد و با کشورهای نیجریه، اسلوونیا، هلند و کروات وضعیت مشابه‌ای را دارد.

پاسخ به سؤال چهارم پژوهش: وضعیت شبکه همتألیفی نویسندها حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه زمانی ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ چگونه است؟

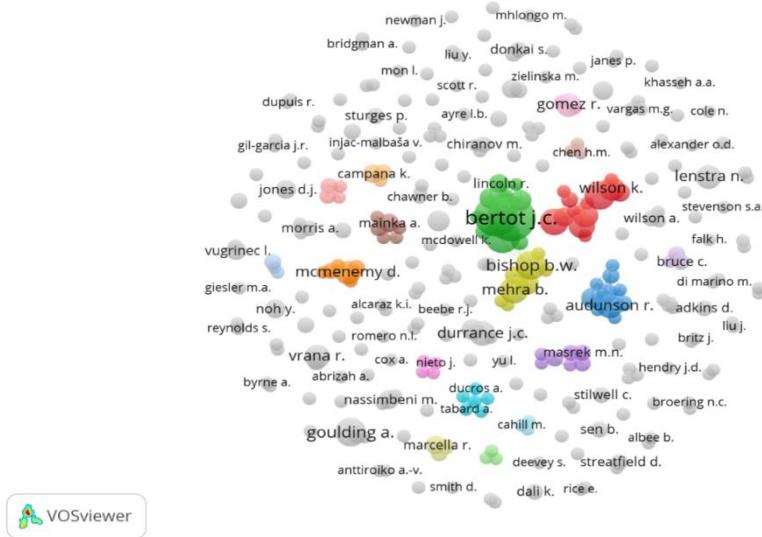
در پاسخگویی به پرسش چهارم پژوهش اسامی نویسندها و همکاری علمی آنها بررسی شده و نویسندها این مقالات مورد تحلیل همتألیفی قرار گرفتند. به طور کلی مشخص شد که ۲۳۱۵ نویسنده در تولیدات علمی این حوزه مشارکت داشته‌اند. به منظور بررسی ماهیت ساختار شبکه همتألیفی پژوهشگران در تولیدات علمی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی از نرم‌افزار وی‌اس‌اس‌ویر استفاده شد.



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۱۰۷

بررسی روند تحقیقات
علمی جهان در حوزه...



شکل ۳. شبکه مشارکت (همتألیفی) پژوهشگران در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی

در این شبکه هر گره مختص به یک نویسنده منحصر به فرد و پیوندهای بین گره‌ها نشان‌دهنده روابط علمی بین نویسندها است. همچنین بزرگی گره‌های موجود در این شبکه نیز نشان‌دهنده میزان تعداد همتألیفی هر نویسنده با سایر نویسندها و شاخص مرکزیت شبکه است. در ترسیم این شبکه تعداد پژوهشگرانی که داری ۲ مدرک و بالاتر بودند وارد نرم‌افزار شدند. این شبکه متشکل از ۳۰۸ نویسنده (گره) و ۲۵۶ پیوند (همتألیفی) است. در این شبکه پهنهای موجود میان گره‌ها نشان از میزان همتألیفی نویسندها با یکدیگر دارد. همچنین این شبکه‌داری ۱۶۵ خوش است که شامل ۶ خوش بزرگ و ۱۵۹ خوش کوچک‌تر است. بزرگ‌ترین خوش این شبکه ۱۳ نویسنده داشت. بر این اساس به ترتیب در این شبکه برتوت^۱ با ۲۲، جیگر^۲ با ۱۸، مک کلار^۳ با ۱۲، بی شاپ^۴ با ۹، اوشرود^۵ با ۹، گلدنگ^۶ با ۹ و بلک و مهر^۷ با ۸ مدرک، در زمینه همکاری از تأثیرگذارترین پژوهشگران در شبکه همتألیفی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی محسوب می‌شوند. در ساختار این شبکه نویسنده‌گانی که دارای همتألیفی بیشتری

- 1. Bertot
- 2. Jaeger
- 3. McClure
- 4. Bishop

- 5. Usherwood
- 6. Goulding
- 7. Black & Mehra

هستند در فاصله نزدیک تر و نویسنده‌گانی که هم تأثیفی کمتری باهم دارند با فاصله بیشتری از هم و دور از مرکز نقشه قرار گرفته‌اند.

در ادامه جهت بررسی اهمیت هر کدام از پژوهشگران در شکل ۳ بر اساس شاخص مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینایی، جایگاه آن‌ها و نقش و تأثیرگذاری آن‌ها در این حوزه مشخص گردید.

جدول ۳. نقش پژوهشگران حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه در تولیدات علمی بر اساس مرکزیت رتبه، نزدیکی و بینایی

مرکزیت بینایی	پژوهشگر	رتبه	مرکزیت نزدیکی	مرکزیت بینایی	پژوهشگر	رتبه	مرکزیت رتبه	پژوهشگر	رتبه
۰/۱۸۷	بیشاب	۱	۰.۳۴۵		برتوت	۱	۳/۵۸۳	برتوت	۱
۰/۰۷۸	جیگر	۲	۰.۳۴۵		جیگر	۲	۳/۵۸۳	جیگر	۲
۰/۰۶۸	مهرآ	۳	۰.۳۴۵		بیشاب	۳	۲/۹۳۲	بیشاب	۳
۰/۰۶۸	لایم‌لی	۴	۰.۳۴۵		لانگا	۴	۲/۶۰۶	آبوا	۴
۰/۰۵۷	اشروود	۵	۰.۳۴۵		لارسون	۵	۲/۶۰۶	آیدونسون	۵
۰/۰۴۵	ویلسون	۶	۰.۳۴۵		لازار	۶	۲/۶۰۶	بلومگرین	۶
۰/۰۲۳	دورانی	۷	۰.۳۴۵		لینکول	۷	۲/۶۰۶	جوچومسن	۷
۰/۰۲۳	مودیمن	۸	۰.۳۴۵		مکدرموت	۸	۲/۶۰۶	کویزوی	۸
۰/۰۲۳	پاتیمن	۹	۰.۳۴۵		مهرآ	۹	۲/۶۰۶	راس موسن	۹
۰/۰۱۷	کویزوی	۱۰	۰.۳۴۵		تاپلور	۱۰	۲/۶۰۶	وارهیم	۱۰

مطابق با جدول ۳، بر اساس شاخص رتبه، برتوت و جیگر هر کدام با ۳/۵۸۳ و بیشاب با ۲/۹۳۲ به عنوان اثرگذارترین پژوهشگران شناسایی شدند که با توجه به اینکه این شاخص میزان یال‌های (پیوند) ورودی و خروجی به گره را مدنظر دارد مطابق با جدول ۳ وضعیت هم تأثیفی میان نویسنده‌گان نامناسب است. در واقع مرکزیت رتبه تعداد دفعاتی است که یک نویسنده با سایر نویسنده‌گان همکاری علمی داشته است. بر اساس این شاخص نویسنده‌گان تمایل بسیار کمی در هم تأثیفی با سایر افراد از خود نشان داده‌اند.

بر اساس شاخص نزدیکی ده پژوهشگر برتر از نظر این شاخص در جدول ۳ ذکر شده‌اند. از این نظر ده پژوهشگر با فاصله ۰/۳۴۵ از همدیگر قرار دارند. و بر اساس شاخص بینایی، نیز بیشاب با ۰/۱۸۷ امتیاز، قدرت و تأثیرگذاری بیشتری در شبکه هم تأثیفی داشته است. بدین معنی که این نویسنده در مسیر پیوندهای بیشتری قرار گرفته است و باعث پیوند گره‌های بیشتری در شبکه شده است. جیگر، مهرآ و لایم‌لی نیز به



نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۰۸

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

ترتیب با ۰/۰۷۸، ۰/۰۶۸ و ۰/۰۶۸ امتیاز در جایگاه‌های بعدی هستند. حال باتوجه به یافته‌های جدول ۳، نویسنده‌گان از نظر مرکزیت بینابینی در موقعیت خوبی قرار ندارند و تعداد روابط پایین آن‌ها با سایر پژوهشگران درهم تألفی (چند نویسنده‌گی) باعث شده تا از مرکزیت بینابینی بسیار پایینی برخوردار باشند. در این شبکه نویسنده‌گان ایرانی (همچون آبریزه و اصنافی) به دلیل تعداد هم تألفی و تولیدات علمی پایین در خوشه‌های کوچک که به صورت پراکنده و کمی دورتر از مرکز نقشه وجود دارد قرار گرفته‌اند و با توجه به اینکه هیچ گونه روابط علمی با سایر پژوهشگران ندارند باعث شده تا در سه شاخص مذکور در وضعیت (۰/۰۰۰) قرار بگیرند.



پاسخ به سؤال پنجم پژوهش: مهم‌ترین واژگان هر خوش در حوزه خدمات اجتماعی

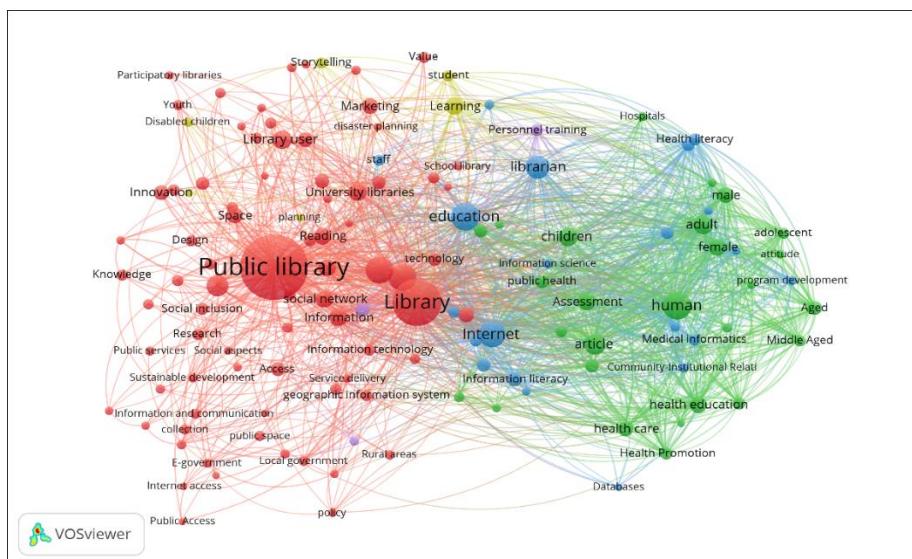
کتابخانه‌های عمومی کدام‌اند و ارتباط ساختار میان این واژگان چگونه است؟

در نقشه‌های هم‌رخدادی، هر گره، نشان‌دهنده یک کلیدواژه و اندازه هر گره، نشانگر رخداد کلیدواژه در مجموعه مدار ک است. گره‌ها توسط خطوطی که نشان‌دهنده هم‌رخدادی هر کلیدواژه با سایر کلیدواژه‌ها است، به یکدیگر متصل هستند. این خطوط براساس وزن‌شان به صورت باریک‌تر و ضخیم‌تر (روشن‌تر و تیره‌تر) دیده می‌شوند.

نشریه مطالعات دانش پژوهی

تیره‌تر) دیده می‌شوند.

بررسی روند تحقیقات
علمی جهان در حوزه...



شکل ۴. نقشه هم‌رخدادی واژگان در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی

در پژوهش حاضر، پس از همسان‌سازی واژگان توسط نرم‌افزار بیباکسل، توسط نرم‌افزار وی‌اُاس. ویوور واژگانی که دارای بسامد ۱۰ به بالا بودند وارد نرم‌افزار شدند و نقشه آن‌ها ترسیم شد. شبکه هم‌رخدادی واژگان حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی مشکل از ۵ خوش، ۱۳۵ گره، ۱۶۹۰۶ قدرت کلی پیوند و ۳۱۲۷ پیوند است. در شکل ۴، گره‌هایی که دارای رتبه بیشتری هستند، به صورت دایره‌های بزرگ‌تر نشان داده شده‌اند. هم‌آیندی واژگان در یک مدرک نشان‌دهنده محتوای آن است، بنابراین، اگر میزان این هم‌رخدادی اندازه‌گیری شود، می‌توان شبکه مفاهیم یک زمینه علمی را ترسیم

کرد (جنوی و عبدی، ۱۴۰۰). به عنوان مثال، قرار گرفتن گره "شبکه اجتماعی" و همچنین "مکان" در نزدیکی گره "کتابخانه عمومی"^۳ نشان دهنده اهمیت دو واژه و ارتباط آنها باهم است، و محل قرار گرفتن گره "ارتقاء سلامت"^۴، به معنی ارتباط دور آن با مفهوم کتابخانه عمومی است. همچنین وجود کلیدواژه هایی مانند "کتابدار"، "آموزش"، "کامپیوتر"، "سود اطلاعاتی" ، "ایнтерنت" نشان از اهمیت آموزش سود اطلاعاتی به کتابداران دارد. تحلیل هم رخدادی واژگان، روشی مناسب برای ترسیم ساختار دانش و ترسیم نقشه های موضوعی در قالب خوشه هاست که مزیت های بالاتری نسبت به سایر رویکردهای تحلیلی مانند تحلیل استنادی در حوزه علم سنجی دارد که در ادامه بدان پرداخته می شود.

پاسخ به سؤال ششم پژوهش: خوشه های موضوعی بروندادهای علمی حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه های عمومی کدامند؟

جهت پاسخگویی به سؤال فوق با توجه به اطلاعات موجود در جدول ۴، ابتدا به بررسی کلیدواژه های مهم در هر خوشه پرداخته شد. سپس ۶ گره از نظر اهمیت و فراوانی بیشتر برای هر کدام از خوشه ها استخراج شد. براساس اطلاعات جدول مذکور در خوشه يك کلیدواژه «کتابخانه عمومی» با ۶۳۱ فراوانی غالب موضوعی پژوهش های حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه ای عمومی در پایگاه اسکوپوس را تشکیل می دهد. در خوشه ۲ نیز واژه «انسان» با بسامد ۱۱۷، بالاترین فراوانی را دارد. در خوشه ۳ واژه «ایнтерنت» با ۱۱۷ تکرار در خوشه ۴ واژه «آموزش» با ۴۶ تکرار و در خوشه ۵ واژه «ارتباط» با ۲۹ تکرار، مهم ترین واژگان هر خوشه محسوب می شوند.



نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۰

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

جدول ۴. موضوعات مقالات حوزه‌ی خدمات اجتماعی کتابخانه‌ی عمومی در پایگاه اسکوپوس

نام خوشه	کلیدواژه	فراوانی	تعداد پیوند
خوشه ۱: «نقش کتابخانه عمومی»	Public library	۶۳۱	۱۲۹
	Library	۳۲۵	۱۳۲
	Library services	۱۱۱	۱۰۹
	information service	۱۰۸	۱۱۵
	Digital libraries	۷۱	۷۸
	University libraries	۴۹	۶۹
خوشه ۲: «مشارکت اجتماعی شهروندان»	Human	۱۱۷	۹۲
	Article	۶۲	۹۱
	Adult	۵۴	۷۷
	Children	۵۱	۷۱
	Assessment	۴۶	۷۷
	Male	۳۷	۷۵
خوشه ۳: «سود رسانه‌ای و سود اطلاعاتی»	Education	۱۱۷	۱۱۱
	Internet	۱۰۲	۱۰۴
	Librarian	۸۰	۸۴
	health education	۴۵	۵۳
	Information literacy	۳۱	۵۵
	Access to information	۲۵	۶۱
خوشه ۴: «سرمایه اجتماعی»	Learning	۴۶	۶۶
	Student	۲۱	۴۴
	Storytelling	۲۰	۳۵
	Disabled children	۱۳	۲۰
	Planning	۱۲	۳۱
	Communication	۲۹	۳۸
خوشه ۵: «ارتباطات علمی»	Personnel training	۲۳	۵۰
	Library management	۱۳	۲۷

در جدول ۴، با توجه به اکثریت واژگان پربراسمد، مفاهیم اصلی خوشه‌ها نیز موردبررسی قرار گرفته است که درنهایت می‌توان گفت، بیانگر موضوعات مرتبط با مقالات حوزه‌ی خدمات اجتماعی کتابخانه‌ی عمومی در پایگاه اسکوپوس در بازه‌ی زمانی ۱۹۳۹ تا ۲۰۲۰ هستند.

خوشه اول، عمدتاً به توصیف روابط کتابخانه‌ی عمومی و همچنین نقش آن بر سایر کتابخانه‌ها و ارائه خدمات سنتی و دیجیتالی می‌پردازد که شکل ۴ بهنوعی، بیانگر برتری این موضوع نسبت به موضوعات دیگر از لحاظ توزیع واژگان نیز است. در خوشه‌ی دوم، با عنوان مشارکت اجتماعی شهروندان بیانگر پویایی و اثرگذاری کتابخانه‌های عمومی در سطح جامعه است که کاربران را تشویق به مشارکت و تعامل بیشتر با



نشریه مطالعات دانشپژوهی

صفحه ۱۱۱

بررسی روند تحقیقات
علمی جهان در حوزه...

کتابخانه‌ها می‌نمایند که از جمله می‌توان به تشکیل شوراهای انجمن‌های مشورتی در این زمینه اشاره کرد. «سود رسانه‌ای و سود اطلاعاتی» موضوع خوش سوم است که بر مهارت‌های موردنیاز جامعه اطلاعاتی در عصر فناوری تأکید دارد به طوری که کتابخانه‌های یکی از بسترها توسعه و شکل دهی سود رسانه‌ای و اطلاعاتی است. خوش چهارم دلالت بر «سرمایه اجتماعی» در کتابخانه‌ها دارد که با روش‌هایی در ارتباط و تعامل است که در آن نیازهای مختلف در نظر گرفته می‌شود و شامل توانایی کتابخانه در تأمین فضای مشترک برای گروه‌های مختلف سنی، قومی، جسمی و آموزش است. درنهایت در خوش پنجم، «ارتباطات علمی» است که در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی جایگاه ویژه‌ای دارد. کتابداران کتابخانه‌های عمومی باید با توجه به ارتباطشان با طیف وسیعی از مردم، در کنار نقش اصلی خویش، یعنی پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی مراجعان و ارائه منابع اطلاعاتی مناسب براساس خواسته‌های آن‌ها، نقش دیگری را نیز بر عهده گیرند و به آن اهتمام ورزند. برای نمونه، کتابداری که در یک کتابخانه روستایی مشغول به کار است، با مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و حضور در اماکن اجتماعی نیازهای حرفه‌ای آن‌ها را درک و مناسب با نیازهای آن‌ها منابع علمی را که قابل درک برای جامعه موردنظر است، شناسایی و نسبت به تهیه و در دسترس قرار دادن آن اقدام نماید.



نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۲

۵. بحث و نتیجه‌گیری

پژوهشگران در این پژوهش طی بازه زمانی ۸۱ سال نشان دادند که تولیدات حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی روند افزایشی را پیش رو داشته است. همچنین بررسی نرخ رشد تولیدات علمی این حوزه نیز نشان داد که نرخ رشد تولیدات این حوزه روند سینوسی داشته و بیشترین نرخ رشد در فاصله سال‌های ۱۹۷۳-۱۹۷۹ با نرخ رشد ۳ درصد بوده است و متوسط این رشد برای هر دوره پنج ساله برابر با ۰/۷۳ درصد محاسبه شد، که بر اساس نتایج به دست آمده نرخ رشد حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی در شرایط مطلوبی قرار ندارد. بی‌توجهی به کار کرد کتابخانه‌های عمومی و عدم مطالعه در خصوص خدمات به روز همگام با دانش و فناوری روز را می‌توان از جمله دغدغه‌های پژوهش حاضر و پژوهش بال و تانگر (۲۰۰۶) دانست. با این وجود پژوهش پالیوال (۲۰۱۵)، با بررسی مطالعات کتابخانه و اطلاع‌رسانی بر روی ۱۷۷ مقاله پژوهشی بر اساس توزیع سالانه، طول مقاله، استفاده از جدول، نمودار، الگوی نویسنده‌گی و ضرایب همکاری نشان داد این نوع از تحقیقات سال به سال در حال افزایش می‌باشند از این‌رو، نتایج مطالعه‌ی وی با نتایج این مطالعه همسوست. البته نباید نتایج دو پژوهش را از بعد نوع خدمات فراموش کرد، چراکه پژوهش پالیوال به سمت خدمات کتابشناختی منابع کتابخانه، سوق دارد. به این ترتیب، روند افزایشی پژوهش‌های صورت گرفته، نشان از توجه پژوهشگران و متخصصان، در خصوص تأثیر مستقیم عرصه‌ی فناوری بر خدمات اجتماعی کتابخانه به مراجعه کنندگان و رضایت آن‌ها دارد. ولی با این وجود و طی بازه زمانی موردمطالعه هنوز آن‌گونه که شایسته است، انجام پژوهش‌ها در خصوص این حوزه با استقبال روبه‌رو نشده است، که برخی از این دلایل را می‌توان در بی‌آگاهی اکثریت پژوهشگران از وضعیت حوزه، بی‌توجهی مسئولان در نحوه خدمات‌رسانی به عموم در کتابخانه‌های عمومی و عدم علاقه آن‌ها نسبت به

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

وضعیت موجود کتابخانه‌های عمومی در خدمات رسانی به قشر خاص جوامع (معلوین، سالمندان، نایینیان و ...) عنوان کرد. لذا آگاهی رسانی از وضعیت این حوزه به مسئولان و پژوهشگران این حوزه در اینجا حائز اهمیت است.

البته میان یافته‌های پژوهش حاضر با سایر پژوهش‌های انجام شده در زمینه سازمان‌های برتر، نیز تفاوت‌ها و شباهت‌های مشاهده می‌شود، با توجه به بخشی از نتایج پژوهش گوپتا (۲۰۱۸)، مؤسسه‌های تحقیقاتی در حوزه بازاریابی کتابخانه در سراسر جهان شامل دانشگاه سیتی نیویورک، دانشگاه ایالتی فلوریدا، دانشگاه تگزاس در آیوستین، آمریکا، دانشگاه لافبرو و دانشگاه شفیلد در انگلستان است در حالیکه در یافته‌های پژوهش حاضر در خصوص سازمان‌های برتر در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی، "دانشگاه مریلند" با ۲۸ تولید علمی و "دانشگاه واشنگتن" با ۲۵ تولید علمی از پرتوالیدترین سازمان‌ها بودند. البته نباید از وجود تفاوت رویکرد پژوهشی گوپتا و همکاران (۲۰۱۸) در زمینه بازاریابی یا خدمات کتابخانه‌ها با استفاده از رسانه‌های اجتماعی با پژوهش حاضر که منحصرآ در زمینه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی است، غافل شد. نتایج پژوهش حاکی از آن است که اکثریت سازمان‌ها از کشور آمریکا بودند، و همچنین بیشترین همکاری‌های علمی در سطح ملی و بین‌المللی متعلق به سازمان‌های کشور آمریکا بودند. قابل توجه است که در میان دانشگاه‌های ایران، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی با ۳ مدرک نسبت به سایر دانشگاه‌های داخلی در شرایط بهتری قرار دارد ولی از نظر هم‌تألیفی نیز مانند سایر دانشگاه‌های ایران هیچ گونه همکاری برونو سازمانی نداشته است. نتایج پژوهش نشان داد که سازمان‌های منتشر‌کننده تولیدات علمی در حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی تمایل بسیار پایینی در همکار در سطح ملی و بین‌المللی دارند. از این‌رو در خصوص هم‌تألیفی سازمان‌ها با هم‌دیگر در این حوزه لازم و ضروری است تا برنامه‌ریزی‌ها به گونه‌ای باشد تا هم شرایط همکاری در سطح ملی و هم در سطح بین‌الملل برای پژوهشگران فراهم گردد. چراکه برخی از عوامل مانند فاصله‌های زمانی و مکانی و خصوصاً هزینه‌های گزاف سفرهای داخلی و خارجی مانع از انجام پژوهش در خارج از سازمان‌ها می‌شود.

نتایج بر اساس شاخص مرکزیت نیز نشان داد کشور آمریکا با شاخص مرکزیت رتبه ۵۰، مرکزیت نزدیکی ۱۵/۴۵۵ و مرکزیت رتبه ۴۱/۸۱۳ تأثیرگذارترین کشور در نقشه هم‌تألیفی کشورها است، که همسو با نتایج پژوهش حشمتی و همکاران (۲۰۲۰) در خصوص برتری کشور ایالات متحده نسبت به سایر کشورها است و پس از آن نیز کشور آلمان با مرکزیت رتبه ۲۶/۴۷۱، مرکزیت نزدیکی ۱۴/۷۸۳، مرکزیت بین‌المللی ۱۲/۹۴۹ در رتبه دوم قرار دارد. در این پژوهش مشخص شد که کشور ایران بدون هم تألیفی با سایر کشور در سه شاخص مذکور هیچ گونه رتبه‌ای را به دست نیاورده است.

یافته‌های دیگر پژوهش حاضر نشان داد که شبکه هم‌تألیفی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی از ۱۶۵ خوش، ۳۰۸ گره و ۲۵۶ پیوند تشکیل شده است. برتوت، جیگر، مک کلار، بی شاپ، اوشروود، گلدنگ بلک و مهرا پرکارترین نویسنده‌گان شبکه همکاری علمی بودند. بر اساس نتایج، نقش کمنگ پژوهشگران ایرانی با تولیدات کم و به تبع آن میزان پایین هم‌تألیفی در بین سایر پژوهشگران در میان همتایان بین‌المللی در کم می‌شود. نتایج این پژوهش از نگاه همکاری علمی، بهنوعی در تقابل با پژوهش بال و تانگر (۲۰۰۶)



نشریه مطالعات دانش‌پژوهی

صفحه ۱۱۳

بررسی روند تحقیقات
علمی جهان در حوزه...

مصورسازی موضوعات و مقولات حوزه‌های علمی آن به خودی خود، پیشنهادها یا گزینه‌های سیاستی خاصی را ارائه نمی‌نماید، بلکه می‌تواند در فهم وضعیت دانش موجود و جهت‌گیری سیاست‌های علمی در این زمینه، راهگشا باشد. بنابراین با استفاده از نتایج این پژوهش، می‌توان از وضعیت موجود موضوعات پژوهشی و رابطه بین آن‌ها، کلیدواژه‌گان و اصطلاحات مهم حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی، تحلیل قابل قبولی ارائه داد و کاربران، پژوهشگران و مسئولان سیاست‌گذار بهتر می‌توانند از وضعیت پژوهشی و موضوعی این حوزه آگاهی یابند. البته با بررسی تولیدات علمی این حوزه مشخص شد که با وجود پیشرفت و توسعه فناوری در ارتباطات و خدمات، چندان ارتقاء چشمگیری در کتابخانه عمومی نسبت به سال‌های گذشته مشاهده نشده است و فاصله بسیار زیادی تا رسیدن به غایت، در حوزه مورد پژوهش بخصوص برای کشور ایران در شاخص‌های هم‌تألفی سازمانی، نویسنده‌گان، روند انتشارات علمی و سایر موارد بحث شده در سطح بین‌المللی جایگاه قابل قبولی کسب نکرده است، مشاهده می‌شود. بر اساس نتایج پژوهش کشوری و همتی (۱۳۹۷) مهم‌ترین خوش در پژوهش‌های کتابخانه‌های عمومی مربوط به «مسائل اجتماعی» است که با خوش دوم این پژوهش همخوان است. هدف اصلی کتابخانه عمومی در مشارکت اجتماعی رسیدن به جامعه رشد یافته و متعالی و براین اساس نقش آن در آگاهی مردم و ارتقای فرهنگی است. همچنین خوشبندی واژه‌های کلیدی پژوهش صابری و همکاران (۲۰۱۹)، نشان می‌دهد که «مطالعه کتابشناسی» اولین و مهم‌ترین خوش در حوزه فلسفه و عملکرد کتابخانه‌ها است. در حالیکه، مهم‌ترین

است که نشان داد دانش متخصصان این حوزه در آینده فراتر می‌رود چراکه لازمه ارتقاء علمی در هر حوزه‌ای، ارتباط علمی بین پژوهشگران آن حوزه در سطح بین‌المللی است در صورتی که با توجه به شکل ۳، سابقه همکاری علمی پژوهشگران در سطح بین‌المللی بسیار کم است.

مطابق با نتایج مربوط به مرکزیت شبکه نیز مشخص شد که برتوت و جیگر با مرکزیت رتبه ۳/۵۳۸ و بیش از ۲/۹۳۲ بیشترین هم‌تألفی را با سایر نویسنده‌گان داشتند. از نظر شاخص مرکزیت نزدیکی ده نویسنده که در جدول ۳ آورده شده‌اند همگی با مرکزیت نزدیکی ۰/۳۴۵ به یک اندازه در شبکه از هم فاصله دارند. همچنین بر اساس مرکزیت بینایی بیش از ۰/۱۸۷، جیگر با ۰/۰۷۸ و مهرا ۰/۰۶۸ به ترتیب اثرگذاری بیشتری در شبکه را دارند. حال با توجه به میزان اثرگذاری پایین مشخص است که نویسنده‌گان دارای هم‌تألفی پایین با سایر پژوهشگران هستند. و میزان اثرگذاری پایینی در شبکه دارند. همچنین بر اساس نتایج، پژوهشگران ایرانی هیچ اثرگذاری در شبکه هم‌تألفی پژوهشگران نداشته‌اند، که این نتایج نشان می‌دهد تمایل پژوهشگران در سطح بین‌المللی در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی بسیار کم است و اکثریت آن‌ها تمایل به هم‌تألفی به صورت تک نویسنده‌ای دارند. برخی از دلایل حضور کم پژوهشگران و سازمان‌های ایرانی در میان شبکه هم‌تألفی حوزه خدمات کتابخانه‌های عمومی را می‌توان بی‌توجهی به پژوهش کارکردها و خدمات کتابخانه‌های عمومی در زمینه نحوه خدمت‌رسانی کتابخانه‌های عمومی در کشور به عموم، تجهیزات موردنیاز کاربران، عدم آگاهی کتابداران از نیازهای کاربران، بی‌توجهی به درخواست‌های کاربران و کمرنگ شمردن نقش کتابخانه‌ها در پیشرفت فرهنگ‌سازی جامعه و برخی از عوامل دیگر بر شمرد.

خوشی پژوهش حاضر دلالت بر «نقش کتابخانه‌های اجتماعی» در ارائه خدمات دارد. کارآفرینی در کتابخانه‌ها می‌تواند فرصت‌های جدیدی را برای کتابداران فراهم نماید تا از مزایای ناشی از آن برای پیشرفت و توسعه همه جانبه بهره‌مند شوند. مدیران کتابخانه‌ها نیز برای همگام شدن با تحول فناوری راهی جز ارائه خدمات و ایده‌های جدید ندارند (هوارد، زویکی و مارگات^۱، ۲۰۱۸). جایگاه مهارت‌های سواد اطلاعاتی به عنوان یکی از الزامات بدیهی جامعه اطلاعاتی امروز، در اسناد نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور در خصوص خوش سوم باید مورد مطالعه قرار گیرد. تأکید و توجه به مهارت‌های سواد اطلاعاتی در کتابخانه‌های عمومی بستری خواهد بود بر تحقق یکی از ارزش‌ها و اهداف مهم و مورد تأکید مسئولان این کتابخانه‌ها که همانا شرکت در سوادآموزی و آموزش مادام‌العمر و تسهیل در چرخه دانش است (نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور، ۱۳۸۹). همچنین در خصوص واژگان و اصطلاحات برتر، بُویی و ساهو (۲۰۱۸) نشان دادند واژه‌های کلیدی همچون کتابخانه، جامعه، مطالعه، توسعه و غیره عمدتاً در عنوان پایان‌نامه‌ها مورداستفاده قرار می‌گیرند اما وجود واژه کتابدار و داده و اطلاعات در بین واژگان و اصطلاحات برتر مانند خدمات، اجتماعی، کتابخانه عمومی حکایت از میزان وابستگی سطح خدمات اجتماعی کتابخانه عمومی به سطح اطلاعات و درنتیجه نقش کتابدار در این خصوص دارد. کتابداران کتابخانه‌های عمومی می‌توانند از طریق ارتقای سرمایه‌های اجتماعی به بالاترین میزان خلاقیت و کارایی سازمانی که دلالت بر خوش چهارم این پژوهش دارند نایل آیند، چراکه تقویت روحیه خلاقیت و نوآوری در بین کتابداران می‌تواند زمینه‌ساز ارائه خدمات جدید و مفید به مراجعت کتابخانه‌ها گردد که رضایتمندی بالای کاربران را در پی خواهد داشت.

کتابداران کتابخانه‌های عمومی باید با توجه به ارتباطشان با طیف وسیعی از مردم، در کنار نقش اصلی خویش، یعنی پاسخگویی به نیازهای اطلاعاتی مراجعان و ارائه منابع اطلاعاتی مناسب بر اساس خواسته‌های آن‌ها، نقش دیگری را که تبیین کننده خوش پنجم است بر عهده گیرند و به آن اهتمام ورزند. برای نمونه، کتابداری که در یک کتابخانه روستایی مشغول به کار است، با مشارکت در فعالیت‌های اجتماعی و حضور در اماکن اجتماعی نیازهای حرفه‌ای آن‌ها را درک و متناسب با نیازهای آن‌ها منابع علمی را که قابل درک برای جامعه موردنظر است، شناسایی و نسبت به تهیه و در دسترس قرار دادن آن اقدام نماید.

آنچه مشخص است، تحقیقات در حوزه خدمات اجتماعی کتابخانه‌های عمومی البته نباید نتایج تأثیرگذار پژوهش‌های بیشتر در حوزه خدمات کتابخانه‌ای و بهویژه خدمات اجتماعی موردنیاز جامعه مورد غفلت قرار گیرد. مطالعات نشان می‌دهد، پژوهش‌های کتابخانه عمومی از پرداختن به مسائلی مانند «مجموعه‌سازی» و «محیط داخلی کتابخانه» به موضوع «رفتار اطلاعاتی مراجعه کنندگان»، و سپس «مسائل اجتماعی» سوق یافته است و این امر می‌تواند برای برنامه‌ریزان و دست‌اندرکاران حوزه کتابخانه‌های عمومی در حائز اهمیت باشد. بنابراین نتایج این مطالعه تلاشی در جهت مدیریت و برنامه‌ریزی کتابخانه‌های عمومی در حوزه خدمات اجتماعی بود تا مدیران و ذینفعان بتوانند مسیر فعالیت‌های علمی آینده در این خصوص را ترسیم نمایند. مسئولین بایستی به فاصله و شکاف بین کتابخانه‌های عمومی به عنوان دستگاه خدمت‌رسان و

مردم که ذینفعان کتابخانه‌های عمومی هستند، توجه نمایند و همچنین با بهره‌گیری از توسعه خدمات اجتماعی مرتبط با موضوعات مطرح شده در این پژوهش را در کتابخانه‌های عمومی بکار گیرند. بر اساس یافته‌ها و نتایج این پژوهش پیشنهاد می‌شود.

۶. منابع و مأخذ

سهیلی، فرامرز؛ عصاره، فریده (۱۳۹۱). مفاهیم مرکزیت و تراکم در شبکه‌های علمی و اجتماعی. *مطالعات ملی کتابداری و سازماندهی اطلاعات*. ۲۴(۳)، ۹۲-۱۰۸.

احمدی، حمید؛ کوکبی، مرتضی (۱۳۹۴). هم‌آیندی وزگان: مطالعه‌ای پیرامون پیوند و مرز میان مدیریت اطلاعات و مدیریت دانش براساس انتشارات داخلی نویسنده‌گان ایرانی. *پژوهشنامه‌ی پردازش و مدیریت اطلاعات*. ۳(۲)، ۳۰-۶۷۶-۶۴۷.

کریمی، رضا؛ حیدرنیا، زهرا (۱۳۹۸). ترسیم و تحلیل نقشه علم نگاشتی بروん دادهای حوزه جامعه اطلاعاتی از طریق هم‌رخدادی وزگان در پایگاه استنادی وب آو ساینس. *نشریه علوم و فنون مدیریت*. ۵(۳)، ۱۸۵-۱۵۷.

کشوری، مریم؛ همتی، زینب (۱۳۹۷). ترسیم نقشه علمی حوزه کتابخانه‌های عمومی با استفاده از تحلیل شبکه هم‌وازگانی. *تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*. ۲۴(۴)، ۵۴۵-۵۶۸.

عباس‌بور، جواد؛ نقشینه، نادر؛ فدایی، غلامرضا؛ عصاره، فریده (۱۳۹۲). بررسی قابلیت به کارگیری سنجه‌های مرکزیت به عنوان شاخص‌های ارتباط استنادی مدارک در بازیابی اطلاعات رابطه‌ای: *مطالعه مقدماتی تحقیقات اطلاع‌رسانی و کتابخانه‌های عمومی*. ۱۹(۱)، ۱۴۹-۱۶۱.

نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور (۱۳۸۹). تبیین مؤلفه‌های چشم‌انداز کتابخانه‌های عمومی ایران در آفق نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور. تهران: نهاد کتابخانه‌های عمومی کشور.

Aabø, S. (2005). Valuing the benefits of public libraries. *Information Economics and Policy*, 17(2), 175-198. <https://doi.org/10.1016/j.infoecopol.2004.05.003>

Aabø, S., Audunson, R., & Vårheim, A. (2010). How do public libraries function as meeting places? *Library & Information Science Research*, 32(1), 16-26. <https://doi.org/10.1016/j.lisr.2009.07.008>

Abbaspour J, Naghshineh N, Fadaie G, Osareh F (2013). An Investigation of Applying Centrality Measures as Indicators of Citation-Based Relation in Relational Information Retrieval: A Pilot Study. *Research on Information Science & Public Libraries*, 19 (1) :149-161

Ahmadi, H.; Kokabi, M. (2015). Co-word analysis: a study on the links and boundaries between information and knowledge management according to iranian press authors. *Iranian Research Institute for Information Science and Technology (IRANDOC)*; 30 (3):647-67.

Ardanuy, J. (2012). Scientific collaboration in Library and Information Science viewed through the Web of Knowledge: The Spanish case. *Scientometrics*, 90(3), 877-890. <https://doi.org/10.1007/s11192-011-0552-1>

Ashiq, M., Rehman, S. U., Muneeb, D., & Ahmad, S. (2021). Global research on library service quality: a bibliometric analysis and knowledge mapping. *Global Knowledge, Memory and Communication*. <https://doi.org/10.1108/GKMC-02-2021-0026>

Ball, R., Tunger, D. (2006). Bibliometric analysis – A new business area for information professionals in libraries? *Scientometrics*, 66(3): 561-577. <https://doi.org/10.1007/s11192-006-0041-0>



نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۶

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱

Chaputla, A. H., Mapulanga, P. M. (2016). Provision of library Services to People with disabilities in Malawi. *South African Journal of Librarian and Information Science*. 82(2):1-10.

Cohen et al. (2014). The library of the future: junction of knowledge, contact and culture, SIOB.

Goulding, A. (2009). Engaging with community engagement: public libraries and citizen involvement. *New Library World*, 110(1/2), 37-51.

Gupta, T., Tripathi, R., Shukla, M. K., & Mishra, S. (2020). Design and development of IoT based smart library using line follower robot. *Int. J. Emerg. Technol.*, 11(2), 1105-1109.

Heshmati, B., Hashempour, L., Saberi, M. K., Fattahi, A., & Sahebi, S. (2020). Global Research Trends of Public Libraries from 1968 to 2017: A Bibliometric and Visualization Analysis. *Webology*, 17(1), 140-157.

Hines, S.S. (2015). Connecting Individuals with Social Services: The Library's Role. Missoula College Library, University of Montana, Missoula, U.S.A. pp. 1-9.

Howard, H.A., Zwicky, D., & Margaret, P. (2018). Academic libraries support cross-disciplinary innovation and entrepreneurship. *Library and Information Science*, 6 (1), 1-9.

Iran public libraries foundation. (2010). Order book Explaining the components of the vision of the public libraries of the country on the horizon of Iran 1404; Iran public libraries foundation.

Janavi E, Abdi S. (2021). Scientometric analysis of scientific outputs in the field of media and information literacy. *CJS*; 8 (1):10-21.

Karimi, R., Heidarnia, Z. (2019). Sciences and Techniques of Information Management, 5(3), 157-185. doi: 10.22091/stim.2019.1492 .

Kelly, T. (1966). *Early Public Libraries: a history of public libraries in Great Britain before 1850*. London: Library Association; p. 94.

Keshvari, M.; Hemmati, Z. (2019). Mapping Scientific Outputs of Public Libraries Using Co-word Network Analysis. *Research on Information Science & Public Libraries. Research on Information Science and Public Libraries*, 24(4): 545-568.

Khumalo, C. N. Nwone, S. A. (2021). A bibliography on users' perception and expectation of services and facilities in public libraries. *Library Philosophy and Practice (e-journal)*

Kowalski, G. (2011). *Information retrieval architecture and algorithms*. Springer Science & Business Media.

Linhartová, V., & Stejskal, J. (2017). Public libraries' services and their economic evaluation. *Scientific papers of the University of Pardubice. Series D, Faculty of Economics and Administration*. 41/2017.

Melton, J. V. H. (2001). "Reading publics: transformations of the literary public sphere". *The rise of the public in Enlightenment Europe*. Cambridge: Cambridge University Press. pp. 104–109. <https://doi.org/10.1017/CBO9780511819421>.

Oldenburg, Ray (2000). *Celebrating the Third Place: Inspiring Stories about the "Great Good Places" at the Heart of Our Communities*. New York: Marlowe & Company.

Paliwal, S. (2015). Scientometric Analysis of Annals of Library and Information Studies (ALIS): 2009-201. *International Journal of Research in Library Science*, 1(1): 8-19.

Polderman, M., Hans van Duijnhoven, Fransje School MA, and Frank Huysmans. (2014). "Community Building for Public Libraries in the 21st Century: Examples from the Netherlands." IFLA Public Libraries Satellite Conference, Library of Birmingham, UK. August 13.



نشریه مطالعات دانش پژوهی

صفحه ۱۱۷

بررسی روند تحقیقات
علمی جهان در حوزه...

- Saberi, M. k.; Barkhan, S., Hamzehei, R. (2019). A Bibliometric Study and Visualization of Library Philosophy and Practice during 1998-2018. *Library Philosophy and Practice*, 2565: 1-18.
- Schöpfel, J. (2018). Smart libraries. *Infrastructures*, 3(4), 43.
- Scott, R. (2011). The role of public libraries in community building. *Public Library Quarterly*, 30(3), 191-227. <https://doi.org/10.1080/01616846.2011.599283>
- Shu, Z., Jiang, Y., Liu, J., & Wang, M. (2021). Analysis of Mobile Push Service Model of Smart Library Based on Big Data. In *Journal of Physics: Conference Series* (Vol. 1883, No. 1, p. 012055). IOP Publishing.
- Singh, S., & Kataria, S. (2018, February). Bibliometric analysis of the Proceedings of the Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS) A Study. In *2018 5th International Symposium on Emerging Trends and Technologies in Libraries and Information Services (ETTLIS)* (pp. 386-391). IEEE.
- Soheili, F., Osareh, F. (2013). Concepts of Centrality and Density in Scientific and Social Networks. National Studies on Librarianship and Information Organization, 24(3), 92-108.
- Thorhauge, J. (2002). “*Danish Library Policy: A selection of recent articles and papers*”. Copenhagen: Danish National Library Authority. pp. 5-6. ISBN (electronic): 87-91115-24-8.



نشریه مطالعات دانشپژوهی

صفحه ۱۱۸

دوره ۱، شماره ۱

پیاپی ۱

۱۴۰۱